

Rapport 2021/21 | For Norsk musikkråd

Musikk i kroner og ører

Samfunnsøkonomiske gevinster ved det frivillige musikklivet

Haakon Riekeles, Stine Mari Godeseth og Mari Brekke Holden

Dokumentdetaljer

Tittel	Musikk i kroner og ører - Samfunnsøkonomiske gevinster ved det frivillige musikklivet
Rapportnummer	2021/21
Forfattere	Haakon Riekeles, Stine Mari Godeseth og Mari Brekke Holden
ISBN	978-82-8126-524-0
Prosjektleder	Haakon Riekeles
Kvalitetssikrer	Ingeborg Rasmussen
Oppdragsgiver	Norsk musikkråd
Dato for ferdigstilling	14.05.2021
Kilde forsidefoto	Bilde av rottonara fra Pixabay
Tilgjengelighet	Offentlig
Nøkkelord	Kultur og kreative næringer, samfunnsøkonomisk analyse

Om Vista Analyse

Vista Analyse AS er et samfunnsfaglig analyseselskap med hovedvekt på økonomisk utredning, evaluering, rådgivning og forskning. Vi utfører oppdrag med høy faglig kvalitet, uavhengighet og integritet. Våre sentrale temaområder er klima, energi, samferdsel, næringsutvikling, byutvikling og velferd. Vista Analyse er vinner av Evalueringsprisen 2018.

Våre medarbeidere har meget høy akademisk kompetanse og bred erfaring innenfor konsulentvirksomhet. Ved behov benytter vi et velutviklet nettverk med selskaper og ressurspersoner nasjonalt og internasjonalt. Selskapet er i sin helhet eiet av medarbeiderne.

Forord

Vista Analyse har på oppdrag fra Norsk musikkråd kartlagt de samfunnsøkonomiske gevinstene ved det frivillige, organiserte musikklivet. Rapporten setter musikklivet inn i et samfunnsøkonomisk perspektiv og viser hvilke samfunnsøkonomiske gevinster musikklivet gir, og hvordan disse gevinstene kan måles og verdsettes. Prosjektet er gjennomført i perioden januar til mai 2021.

En del av de data som er benyttet her er hentet fra «Ungdata, 2010-2019». Undersøkelsen er finansiert av Helsedirektoratet. Data i anonymisert form er stilt til disposisjon av Velferdsforskningsinstituttet NOVA gjennom NSD – Norsk senter for forskningsdata AS. Hverken Velferdsforskningsinstituttet NOVA, Helsedirektoratet eller NSD er ansvarlig for analysen av dataene, eller de tolkninger som er gjort her.

Vi takker Bjarne Dæhli, generalsekretær i Norsk musikkråd, for godt samarbeid. Vi takker også alle kor, orkestre og korps som har stilt opp i intervjuer. Deres bidrag har vært avgjørende for gjennomføringen av dette prosjektet.

Prosjektet er gjennomført av Stine Mari Godeseth, Mari Brekke Holden og Haakon Riekeles. Ingeborg Rasmussen har vært oppdragsleder og kvalitetssikrer.

Oslo, 14. mai 2021

Haakon Riekeles
Prosjektleder
Vista Analyse AS

Innhold

Sammendrag og konklusjoner	6
1 Innledning	11
1.1 Formål og problemstilling	11
1.2 Organisering av rapporten	11
2 Musikklivet i et samfunnsøkonomisk perspektiv.....	12
2.1 Hvorfor er samfunnsøkonomisk nytte relevant for musikklivet?	12
2.2 Gevinster ved deltakelse i musikklivet	13
2.3 Metode	16
3 Omfanget av musikklivet	22
3.1 Musikklivet i SSBs statistikk	22
3.2 Våre funn om musikklivets omfang	25
3.3 Total tidsbruk i det frivillige musikklivet	26
4 Forskning på musikkens effekter på helse og læring.....	27
4.1 Helse- og læringseffekter av musikk	27
4.2 Helseeffekter av musikk	28
4.3 Læringseffekter av musikk	30
4.4 Funn om sammenhenger mellom musikk og ungdoms atferd basert på Ungdata	31
5 Samfunnsnytte av musikklivet	33
5.1 Egennytte, frivillig tidsbruk, innsamling og publikumsnytte	33
5.2 Samlet oversikt over samfunnsøkonomiske gevinster	38
6 Referanser.....	41
Vedlegg	44
A Intervjuer	45
B Helseeffekter av tabell	48
C Variabler brukt for å undersøke sammenheng mellom problematferd og musikklivet	50

Sammendrag og konklusjoner

Norge har et omfattende frivillig musikkliv. Det gir direkte gevinster både for utøvere og publikum, gjennom blant annet musikalske opplevelser, musikkglede, fellesskap og mestring. Musikklivet gir også en rekke samfunnsmessige gevinster, blant annet knyttet til bedre helse og læring. I denne rapporten kartlegger og kvantifiserer vi den samfunnsøkonomiske verdien av det frivillige, organiserte musikklivet, basert på tilgjengelig statistikk og data samt en egen kvalitativ undersøkelse.

Vi finner at om lag 10 prosent av befolkningen opp til 80 år er aktive deltakere i musikklivet. Til sammen legges det ned et betydelig antall timer i form av egenøving, fremføring og ikke minst frivillig arbeid og innsamlingsaktiviteter. Det organiserte musikklivet representerer store verdier for individ og samfunn. Mye av den samfunnsøkonomiske nytten som musikklivet skaper, er av en slik art at den ikke inngår som ordinær verdiskaping. Det betyr ikke at den er mindre reell, eller mindre viktig. Det betyr imidlertid at mye av verdsettelsen blir indirekte. Vi verdsetter den egenopplevde nytten av øving og spilling til om lag 11,4 mrd. kroner årlig. Publikumsnyttens anslås til i overkant av 500 mill. kroner årlig. Verdien av frivillig arbeid og innsamlingsaktiviteter anslås til nær 3,5 mrd. kroner per år.

Forskning viser at musikklivet kan gi litt bedre psykisk og somatisk helse, litt høyere livskvalitet, og økt læringsutbytte hos den enkelte deltaker. Det kan ha positive eksterne effekter for samfunnet, for eksempel lavere sykefravær, mer energi på jobben, som igjen gir økt produktivitet og verdiskaping for samfunnet. En norsk studie viser at å utøve musikk, sang eller teater reduserer risikoen for tidlig død. Vi anslår verdien av vunne leveår ved å utøve musikk til 440 mill. kroner årlig. Dersom bedre helse ved deltakelse i musikklivet gir økt yrkesdeltakelse og færre sykemeldinger, er forsiktige anslag på de potensielle produksjonsgevinstene henholdsvis 60–603 mill. kroner og 36–145 mill. kroner per år. I tillegg kommer betydelige ikke-prissatte gevinster knyttet til bedre livskvalitet, bedre læringsutbytte hos barn og unge og mindre problemadferd hos ungdom

Det organiserte musikklivet representerer store verdier for individ og samfunn

Norge har et omfattende frivillig musikkliv, bestående av et stort antall korps, kor, orkestre, band, spelemannslag med mer, spredt over hele landet. Musikklivet gir direkte gevinster både for utøvere og publikum, og indirekte gevinster for samfunnet. Gevinstene kan deles inn i følgende tre kategorier:

- Den egenopplevde nytten hos deltakere i musikklivet kommer av at deltakelse i musikklivet er lystbetont og en kilde til glede. Den egenopplevde nytten av å drive med musikk er internalisert av utøverne, i den betydning at det er denne nytten som forårsaker deres deltakelse i musikklivet. For å kunne oppleve denne nytten som voksen, er det gjerne nødvendig å ha deltatt i musikklivet tidligere, særlig som barn. Aktivitet rettet mot barn og unge bidrar dermed til at flere får forutsetningene for å kunne fortsette å oppleve den egenopplevde nytten senere i livet
- Den andre nytten er gevinster for samfunnet i form av bedre helse og læringsevne hos deltakere i musikklivet ved å delta i musikklivet. Dette kan gi samfunnsøkonomiske gevinster i form av økt produktivitet og verdiskaping i samfunnet, lavere helseutgifter og velferdsøkninger i form av flere leveår. I tillegg kommer lavere skattefinansieringskostnader for offentlige utgifter, som betyr at ressurser frigjøres til produksjon i samfunnet.
- Den tredje formen for samfunnsnytte er den som tilfaller andre aktører enn utøverne. Det inkluderer nytten for tilhørere til musikkfremføringer, men også nytten for den kommersielle musikkbransjen ved at et stort antall musikere læres opp i det frivillige musikklivet.

Disse kildene til samfunnsnytte er av stor betydning, men er vanskelige å kvantifisere og synliggjøre. Norsk musikkråd har bedt Vista Analyse gjennomføre en utredning for å kartlegge og kvantifisere samfunnsøkonomiske gevinster ved det organiserte musikklivet i Norge.

Ni prosent av befolkningen mellom 10 og 80 år er aktive deltakere i musikklivet

Anslag for deltakelse i musikklivet og tidsbruk er en viktig del av grunnlaget for å anslå egenopplevd nytte, publikumsnytte og helseeffekter ved deltakelse i musikklivet. For å fastslå omfanget av aktiv deltakelse i musikklivet bruker vi en kombinasjon av ulike kilder. Samlet sett finner vi at 9 prosent av befolkningen mellom 10 år og 80 år er aktive deltakere i musikklivet. Vi finner at deltakelsen er økende med alder, med lavest deltakelse i aldersgruppene fra 16 til 29 år.

Barn og unge bruker opp mot 211 timer årlig på øving og fremføring

Vi har gjennomført en egen kvalitativ undersøkelse rettet mot kor, orkestre og korps for barn og unge for å få oversikt over tidsbruk blant deltakere og frivillige, hovedsakelig foreldre.

Tabell S.1 Årlig tidsbruk i musikklivet per deltaker, fordelt etter aktivitet (i timer per år)

Type aktivitet	Under 5. klasse	5.–7. klasse	8.–10. klasse	Videregående skole
Samlet øvings- og fremføringstid	130,8	140,7	209,1	211,4
Samlet frivillig innsats av andre per deltaker, utenom innsamlingsaktiviteter	23	23	23	23
Sum	153,9	163,7	232,1	234,5

Kilde: Vista Analyse

Samlet bruker barn og unge opp mot 211,4 timer i året på øving og fremføringer, avhengig av alder. I tillegg kommer foreldrene og andres frivillige innsats, som utenom innsamlingsaktiviteter er anslått til i gjennomsnitt 23 timer årlig per deltaker. Blant informantene varierte det hvorvidt man gjennomfører innsamlingsaktiviteter som loppemarked, loddsalg og lignende. Blant de som gjennomfører slik aktiviteter varierer tidsbruken mellom 3 og 47 timer årlig per deltaker, med et gjennomsnitt på om lag 12 timer.

Musikk gir lenger og bedre liv

Forskning viser at musikk både har en forebyggende effekt og en behandlende effekt på både fysisk og psykisk helse. Musikk har også sosial ressurs. Musikkaktiviteter bidrar til fellesskap og tilhørighet, og er dermed viktig for å motvirke ensomhet og utenforskap. Beregninger av samfunnets nytte av bedre helse og læring gjennom deltakelse i det frivillige, organiserte musikklivet er viktig, men utfordrende å måle. Samfunnets nytte av bedre helse og læring vil i stor grad være kroneverdier som inngår i BNP i form av sparte kostnader i helsevesenet ved at befolkningen blir friskere og som høyere produksjon i samfunnet. Høyere produksjon kommer både som følge av økt produktivitet, lavere sykefravær og reduksjon i andelen uføre.

Verdien av vunne leveår er anslått til 440 mill. kroner

Tall fra Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag (HUNT 3) viser at å utøve musikk sang eller teater reduserer risikoen for tidlig død med inntil 17 prosent. Denne studien har, i tillegg til å være av høy kvalitet med et stort antall respondenter, som fordel at den er basert på norske data. I tillegg kontrolleres det for en rekke faktorer som også kan påvirke dødelighet, som alder og kjønn, yrke og sivil status, sykdom og livsstilsfaktorer. Vi bruker resultatene fra ovennevnte studie til å anslå hvor mange leveår som vinnes ved å delta i musikklivet.

Beregningen av vunne liv gjøres på grunnlag av i SSBs anslag for, samt eget anslag for deltakelse i musikklivet for hver aldersgruppe. Ved å multiplisere dette anslaget med den samfunnsøkonomiske verdien av et statistisk liv, som i henhold til Finansdepartementets rundskriv om samfunnsøkonomiske analyser (R-109/14) er på 30 mill. 2012-kroner, finner vi den samlede samfunnsøkonomiske gevinsten av antall sparte leveår. Dette gir en samfunnsøkonomisk verdi på til sammen 10 153 mill. kroner (304,5 statistiske leveår) som gir en årlig verdi (annuitet) på 527 mill. kroner. Alternativt kan vi beregne verdien av vunne leveår med utgangspunkt i SSBs anslag for forventet gjenstående levetid for ulike aldre, og verdien av et statistisk leveår. Dette gir en samfunnsøkonomisk verdi på til sammen 8 554 mill. kroner (5 901 statistiske leveår) som gir en årlig verdi (annuitet) på 444 mill. kroner.

Disse anslagene vil imidlertid være usikkert og bygge på en rekke forutsetninger. Analysene som anslaget for redusert dødelighet er hentet fra kontrollerer ikke for deltakernes sosiale nettverk. Dermed skiller ikke studien effekten av kulturdeltakelse fra den sosiale komponenten. Analysene skiller heller ikke mellom effekten av sang og musikk og teater, slik at effektene alene ikke kan tilskrives til deltakelse i musikklivet. Anslagene forutsetter at man utøver musikk hvert år frem til man dør.

Potensielle produktivetsgevinster av bedre helse

En norsk studie, også basert på Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag (HUNT 3), finner en sammenheng mellom lavere nivåer av angst og depresjon, og høyere livstilfredshet ved å utøve musikk sang eller teater. Denne studien etablerer imidlertid ikke en kausal sammenheng mellom deltakelse i musikk, sang eller teater og bedre fysisk og psykisk helse, og isolerer heller ikke effekten av sang og musikk fra teater. Det finnes heller ikke forskning på hvordan bedre helse som følge av deltakelse i musikklivet påvirker arbeidsdeltakelse og produktivitet.

Vi har laget to illustrative eksempler for å indikere hva den samfunnsøkonomiske verdien av bedre helse som følge av deltakelse i musikklivet *kan* være, i form av produksjonsøkninger ved økt arbeidsdeltakelse og færre sykemeldinger.

Den potensielle produksjonsverdien av økt yrkesdeltakelse (færre hjemmeværende, uføretrygdede eller tidlig pensjonerte) er på mellom 60,4 mill. kroner og 603,4 mill. kroner i 2020, dersom vi antar at bedre helse hos de som utøver musikk gir en marginalt høyere yrkesdeltakelse på mellom 0,05 til 0,5 prosentpoeng sammenlignet med gjennomsnittet av den sysselsatte befolkningen mellom 15 og 74 år. Dette tilsvarer en økning på 159 til 1 589 sysselsatte.

Vi har også anslått den potensielle produksjonsverdien dersom bedre helse hos de som utøver musikk gjør at disse har marginalt færre sykemeldinger enn gjennomsnittet av befolkningen (0,5 til 2 prosent færre sykemeldinger). Den potensielle verdien er 36,4 mill. kroner til 145,4 mill. kroner i 2020, eller en reduksjon på 67 til 268 sykemeldte per år.

Betydelige ikke-prissatte gevinster av bedre psykisk helse

Forskning viser at å utøve og å lytte på musikk er assosiert med håndtering og forebygging av stress, herunder lavere daglige nivåer av biologisk stress og angst. En norsk studie, basert på tall fra Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag (HUNT 3) finner en positiv sammenheng mellom sang, musikk og teater/film og selvoppfattet helse, angst, depresjon og livstilfredshet. Andre studier viser de som deltar i aktiviteter i en klubb, forening eller organisasjon i større grad uttrykker tilfredshet med livet, enn de som aldri deltar.

Musikkaktiviteter hos barn har positive ikke-prissatte effekter på læring

De siste årene har det kommet en voksende forskningslitteratur som viser positive effekter på læring og kognitive ferdigheter ved musikkaktiviteter hos barn. Studier fra utlandet viser betydelig bedre skoleresultater for elever som lærte å spille et instrument i grunnskolen, bedre språkevner og positive effekter på impuls kontroll, evne til å planlegge og verbal intelligens. Samlet sett gir disse, og andre tilsvarende studier, et godt grunnlag for å anta at deltakelse i musikklivet gir positive læringseffekter for barn. Det er imidlertid behov for mer forskning for å kunne overføre disse studiene til norske forhold, og hvordan deltakelse i musikklivet påvirker forhold som frafall fra videregående, karakterer, og senere arbeidsdeltakelse. Vi mener likevel at det er grunnlag for å anta at de ikke-prissatte gevinstene av musikkaktiviteter på læring er betydelige.

Positiv sammenheng mellom deltakelse i musikk og redusert problematferd

Basert på data fra Ungdata-undersøkelsen har vi undersøkt sammenhengen mellom deltakelse i musikklivet og henholdsvis adferdsproblemer. Etter å ha kontrollert for alder, sosioøkonomisk status hos foreldrene, foreldres involvering i barnas liv, kjønn, om man bor i storby, og deltakelse i alle de andre formene for fritidsaktiviteter som spørres om i Ungdata, så finner vi en tydelig statistisk signifikant sammenheng mellom deltakelse i musikklivet og en lavere score på en indeks over problemadferd. Størrelsen på effekten er beskjeden, men det er likevel en større effekt enn for deltakelse i de fleste andre fritidsaktiviteter.

Samlede samfunnsøkonomiske gevinster av deltakelse i musikklivet

Vi har prissatt effektene der de underliggende dataene tillater det, der det finnes forskning med utgangspunkt i norske forhold som viser gevinster på individnivå, og der disse gevinstene på individnivå kan knyttes til positive utfall på samfunnsnivå. Det betyr ikke nødvendigvis at de prissatte effektene er større, viktigere eller sikrere enn de ikke-prissatte effektene. Tabell S.2 inneholder også en beskrivelse av usikkerheten i anslaget størrelse, der det er en prissatt effekt, og av om effekten er reell.

Tabell S.2 Oversikt over prissatte og ikke-prissatte nytteeffekter

Nyttekomponent	Usikkerhet om effekt og størrelse	Verdsettelse i mill. kroner per år
Egenopplevde nytte av øving og spilling	Lav til middels	11 425
Verdi av frivillig tidsbruk, utenom innsamling	Lav til middels	2 550
Verdi av innsamlingsaktiviteter	Middels	927
Publikumsnytte	Middels	510
Vunne liv og leveår ved utøvelse av musikk	Lav til middels	440–552
Økt arbeidsdeltakelse (potensiell gevinst)	Middels til stor	60–603
Reduksjon i sykefravær (potensiell gevinst)	Middels til stor	36–145
Bedre livskvalitet	Middels	Ikke prissatt – Middels
Andre helseeffekter	Lav til middels	Ikke prissatt – Middels
Bedre læringsutbytte, barn og unge	Lav til middels	Ikke prissatt – Stor
Mindre problematferd ungdom	Middels til stor	Ikke prissatt – Liten

1 Innledning

Musikklivet gir direkte gevinster både for utøvere og publikum, gjennom blant annet musikalske opplevelser, musikkglede, fellesskap og mestring. I tillegg er det en rekke samfunnsmessige gevinster, særlig knyttet til læringsevne og helse. Denne rapporten kartlegger og kvantifiserer gevinstene av det frivillige, organiserte musikklivet i Norge.

1.1 Formål og problemstilling

Norsk musikkråd - musikklivets nettverk - er et samarbeidsnettverk og en interesseorganisasjon for musikklivet i Norge. Norsk musikkråds medlemsorganisasjoner omfatter blant annet 1700 korps, 2200 kor og 220 orkestre. Norsk musikkråd jobber for at flere skal få oppleve musikk og at de som utøver og fremfører musikk skal få muligheten til å utvikle seg. Norsk musikkrådet mener at det organiserte musikklivet er en forutsetning for et vitalt og fremtidsrettet musikkliv. Organisasjonslivet skaper medvirkning og deltakelse. Musikklivet bidrar til å fremme forståelse mellom mennesker som ellers ikke ville hatt kontakt.

Norsk musikkråd gjennomfører et arbeid for å avdekke gevinster for samfunnet av det frivillige musikklivet. Gevinstene er knyttet til aktiviteter som gjennomføres og deltagere i disse aktivitetene, men også de effekter deltagelse i musikklivet har for den enkelte og samfunnet. Som en del av dette har Norsk musikkråd bedt Vista Analyse gjennomføre en utredning for å avdekke samfunnsøkonomiske gevinster ved det organiserte musikklivet i Norge. Utredningen skal både lage en samlet oversikt over samfunnsøkonomiske gevinster, og produsere anslag som er troverdige, nøkterne og etterprøvbare.

Utredningen skal kartlegge følgende nyttekomponenter:

1. Aktivitet og deltagelse i musikklivet
2. Musikkens effekter for helse
3. Musikkens effekter for læringsevne

Utredningen skal så langt som anslå de samfunnsmessige gevinstene av ovennevnte, tallfestet i kroner.

1.2 Organisering av rapporten

Vi starter med å se på musikklivet i et samfunnsøkonomisk perspektiv i kapittel 2. I kapitlet diskuterer vi hvorfor samfunnsøkonomisk nytte er relevant for musikklivet, vi gir en oversikt over gevinster ved deltakelse i musikklivet, og vi ser på utfordringer ved ulike metoder som kan brukes for å måle verdien av musikklivet. I kapittel 3 gir vi en oversikt over omfanget av musikklivet basert på tilgjengelig statistikk og en kvalitativ undersøkelse rettet mot kor, orkestre og korps for barn og unge. Deretter presenterer vi forskning på musikkens effekter på helse og læring i kapittel 4. Det metodiske og empiriske grunnlaget i kapittel 2 til 4 er utgangspunktet for de beregningene av de samfunnsøkonomiske gevinstene av det frivillige, organiserte musikklivet i kapittel 5.

2 Musikklivet i et samfunnsøkonomisk perspektiv

I dette kapitlet diskuterer vi hvorfor det er relevant å måle og verdsette denne samfunnsøkonomiske nytten av det organiserte musikklivet og hvordan denne er relevant for politikk og samfunn. Vi argumenterer for at den viktigste grunnen til å verdsette denne nytten og å bry seg om den fra myndighetenes side, er at det kan være *markedssvikt* koblet til nytten, knyttet til at eksistensen til det organiserte musikklivet kan anses som et *offentlig gode* og at en persons deltakelse i musikklivet kan ha *positive eksternaliteter*. For det enkelte individ kan det også være en *nåtidsskjevhet* i beslutningene om deltakelse i musikklivet.

Deretter går vi nærmere inn på de ulike kategoriene av samfunnsøkonomisk nytte ved deltakelse i det frivillige, organiserte musikklivet. Vi diskuterer også de metodiske tilnærmingene og utfordringene ved å kartlegge og kvantifisere denne typen nytteeffekter. Kapitlet danner et viktig metodisk grunnlag for å anslå de samfunnsøkonomiske gevinstene av det organiserte musikklivet i kapittel 5.

2.1 Hvorfor er samfunnsøkonomisk nytte relevant for musikklivet?

Organiserte musikkaktiviteter er aktiviteter som man deltar i fordi det er lystbetont og oppleves meningsfullt for den enkelte. En stor del av den samfunnsøkonomiske nytten er nettopp denne egenopplevde nytten. Publikumsnyttene er også et resultat av at de selv ønsker å møte opp på konserter. Hvorfor er det da relevant å måle og verdsette denne samfunnsøkonomiske nytten? Og hvordan er denne nytten relevant for politikk og samfunn?

Den viktigste grunnen til å verdsette denne nytten og å bry seg om den fra myndighetenes side, er at det kan være *markedssvikt* koblet til nytten. Den første årsaken til at det kan være markedssvikt, er at eksistensen til det organiserte musikklivet kan anses som et *offentlig gode*. Et offentlig gode er, fra et samfunnsøkonomisk perspektiv, et gode som er ikke-rivaliserende som betyr at hvis én person bruker godet, så hindrer det ikke andre fra å bruke det. I et konkret kor, korps, band eller orkester, kan det være begrenset med plasser, og i så måte er godet rivaliserende. Eksistensen av et organisert musikkliv i større forstand derimot kan sees på som en form for sosial infrastruktur, som gir et stort antall mennesker muligheten til å dyrke sin interesse for musikk. Det at det finnes flere tusen musikkorganisasjoner og lag over hele landet, kan sees på som et offentlig gode. Å opprettholde og styrke dette offentlige gode er noe myndigheter bør være opptatt av.

I mindre skala kan en persons deltakelse i musikklivet ha *positive eksternaliteter* for andre musikere. Det er fordi et kor, korps, band eller orkester krever flere deltakere, og hver deltaker legger dermed til rette for andres så vel som sin egen musikkglede. Hvis man tar utgangspunkt i at deltakerne først og fremst fastsetter sin deltakelse ut ifra en avveining mellom ens egen musikkglede og kostnadene ved deltakelse i form av tidsbruk og avkrevd frivillig innsats, så vil summen av disse individuelle beslutningene gi mindre musikkaktivitet enn et som er optimalt for deltakerne som gruppe. Myndigheter bør derfor være opptatt av å senke terskelen for deltakelse for den enkelte, for eksempel gjennom å legge godt til rette for øving og spilling.

Som vist i denne rapporten, er det en voksende forskningslitteratur som dokumenterer gevinster for helse og læring av å drive med musikk (Fancourt & Finn, 2019), noe som er drøftet i mer detalj i kapittel 4. Dersom man som enkeltperson ikke fullt ut kjenner til disse gevinstene, så kan det føre til at man ikke verdsetter aktiviteten høyt nok i sine beslutninger. For samfunnet kan det også være *positive eksternaliteter* knyttet til helsegevinstene. Det kan for eksempel være at bedre helse, gir økt arbeidsdeltakelse, og dermed økt verdiskaping.

For det enkelte individ kan det også være en *nåtidsskjevhet* i beslutningene om deltakelse i musikklivet. Selv hvis alle gevinstene er kjent for den enkelte deltaker, kan det være at disse ikke fullt ut tas med i beslutningene. Nåtidsskjevhet (hyperbolsk diskontering) er når man legger for stor vekt på umiddelbare kostnader og gevinster, sammenlignet med gevinster lenger frem i tid. Det gjør at man fatter valg man selv mener er suboptimale. Hyperbolsk diskontering er ikke bare at man legger lav vekt på fremtiden kontra nåtiden. Hvis man verdsetter en kortsiktig gevinst høyere enn en langsiktig gevinst, så vil økonomer anse det som bare en individuell preferanse, ikke en feil beslutning. Nåtidsskjevhet betyr at man legger uforholdsmessig stor vekt på kostnadene og gevinstene som finner sted akkurat nå. For eksempel kan man verdsette en gevinst langt frem i tid, høyere enn en kostnad i morgen. Men når den kostnaden er her og nå, endrer man syn og legger økt vekt på den. Innsatsen som skal til for å lære seg å spille et instrument, kan være et eksempel der mange opplever nåtidsskjevhet. Selv om man forventer å få stor fremtidig glede og kanskje positive helseeffekter av å lære seg å spille, og har intensjoner om å gjøre det, så fremstår innsatsen her og nå som for stor. Man tenker hele tiden at *i morgen* skal jeg begynne å øve, fordi de langsiktige gevinstene er store, men i dag prioriterer jeg det ikke. Dermed kan det bli ved et godt forsett. For personer uten erfaring med å drive med musikk, kan problemet med nåtidsskjevhet være spesielt stort. Man kjenner i mindre grad til gleden som aktiviteten kan gi, og kan derfor i mindre grad bedømme sine egne preferanser for musikk. Ferdighetene må typisk nå et visst minimumsnivå for å utløse de typiske gevinstene, og å nå det nivået kan synes uoverkommelig. I tillegg kan øvingen som skal til føles ekstra vanskelig å sette i gang med, når man ikke har noe erfaring. Det organiserte musikklivet gir en ramme for å lære seg å spille, som kan motvirke tendensen til nåtidsskjevhet.

Musikkaktiviteter er en form for fritidsaktivitet som utmerker seg ved at man kan drive med den gjennom store deler av livet. Det underbygges av tallene om deltakelse i kapittel 3.2, der gruppen 50–79 år er den med høyest andel av befolkningen som er aktive innen musikk. Det er likevel sannsynlig at de fleste må bli introdusert til aktiviteten som barn for at de skal ta del av den resten av livet. At barn sannsynligvis ikke tar høyde for at musikk er noe som kan gi dem glede og helsegevinster gjennom hele livet, er et spesielt godt eksempel på nåtidsskjevhet.

Et organisert musikkliv, spesielt rettet mot barn, er et viktig verktøy for å oppveie for disse nåtidsskjevhetene. Det gir et sosialt ramme, og organisert struktur, for å lære seg å utøve musikk. Ved å skaffe seg de ferdighetene i ung alder, får man muligheten til å oppleve musikkens gevinster gjennom resten av livet. At det organiserte musikklivet spiller denne rollen, er en grunn til at myndigheter bør legge til rette for aktiviteten.

2.2 Gevinster ved deltakelse i musikklivet

De samfunnsøkonomiske gevinstene ved å delta i musikklivet består i hovedsak av tre komponenter: den egenopplevde nytten hos deltakere i musikklivet, helse- og læringseffekter og nytte for publikum og andre aktører, jf. Figur 2.1.

Figur 2.1 Samfunnsøkonomiske gevinster av musikk

2.2.1 Opplevd glede og tilfredshet - egenopplevd nytte

Den første nyttekomponenten er den egenopplevde nytten for utøverne selv, som kommer av at deltakelse i musikklivet er lystbetont og en kilde til glede. Den egenopplevde nytten av å drive med musikk er internalisert av utøverne, i den betydning at det er denne nytten som forårsaker deres deltakelse i musikklivet. Det er dermed ikke noen direkte markedsvikt forbundet med denne nytten. Denne nytten er likevel ikke uten betydning for politikk og offentlig virkemiddelbruk. For å kunne oppleve denne nytten, er det gjerne nødvendig å ha deltatt i musikklivet tidligere, særlig som barn. 32 prosent av befolkningen kan i dag spille et instrument, og ni prosent gjør det regelmessig (SSB, 2017). De som ikke har lært seg å spille et instrument vil ha høy terskel for deltakelse. Aktivitet rettet mot barn og unge, bidrar dermed til at flere får forutsetningene for å kunne fortsette å oppleve den egenopplevde nytten senere i livet. I tillegg kan det være nettverkseffekter knyttet til denne nytten, hvis det trengs et visst omfang på musikkaktiviteten i et område for at alle som ønsker å delta har aktiviteter som passer for dem.

2.2.2 Helse- og læringseffekter

Den andre nytten er gevinster for samfunnet i form av bedre helse og læringsevne hos deltakere i musikklivet ved å delta i musikklivet. Økt læringsevne kan gi økt arbeidsdeltakelse og økt kompetanse i arbeidsstyrken, som vil gi samfunnsøkonomiske gevinster i form av økt produktivitet og verdiskapning i samfunnet. Økt læringsutbytte for barn og unge vil ha positive effekter i mange tiår frem i tid.

Fra et samfunnsøkonomisk perspektiv kan bedre helse som følge av deltakelse i musikklivet ha gevinster i form av reduserte utgifter for det offentlige til behandling av sykdom, økt produktivitet og verdiskapning i samfunnet som følge av redusert sykefravær og økt arbeidsdeltakelse og velferdsøkninger i form av mer velvære og flere leveår. I tillegg kommer lavere skattefinansieringskostnader for offentlige utgifter, som betyr at ressurser frigjøres til produksjon i samfunnet.

Forskningsoppsummeringer fra blant annet Verdens helseorganisasjon (2019) viser at musikkaktivitet har størst innvirkning på psykiske lidelser. Om lag en av tre uføretillfeller (per juni 2016) (NAV, 2020) og over en femtedel av det legemeldte sykefraværet i fjerde kvartal 2020 (NAV, 2021) er forårsaket av psykiske lidelser. Dette koster samfunnet store summer i form av tapt arbeidsinnsats, redusert livskvalitet og offentlige utgifter. Selv små effekter på individnivå av deltakelse i musikklivet kan derfor gi betydelige gevinster for samfunnet som helhet. Tilsvarende vil effekter på barns læreevne og skoleresultater gi en langsiktig avkastning for samfunnet.

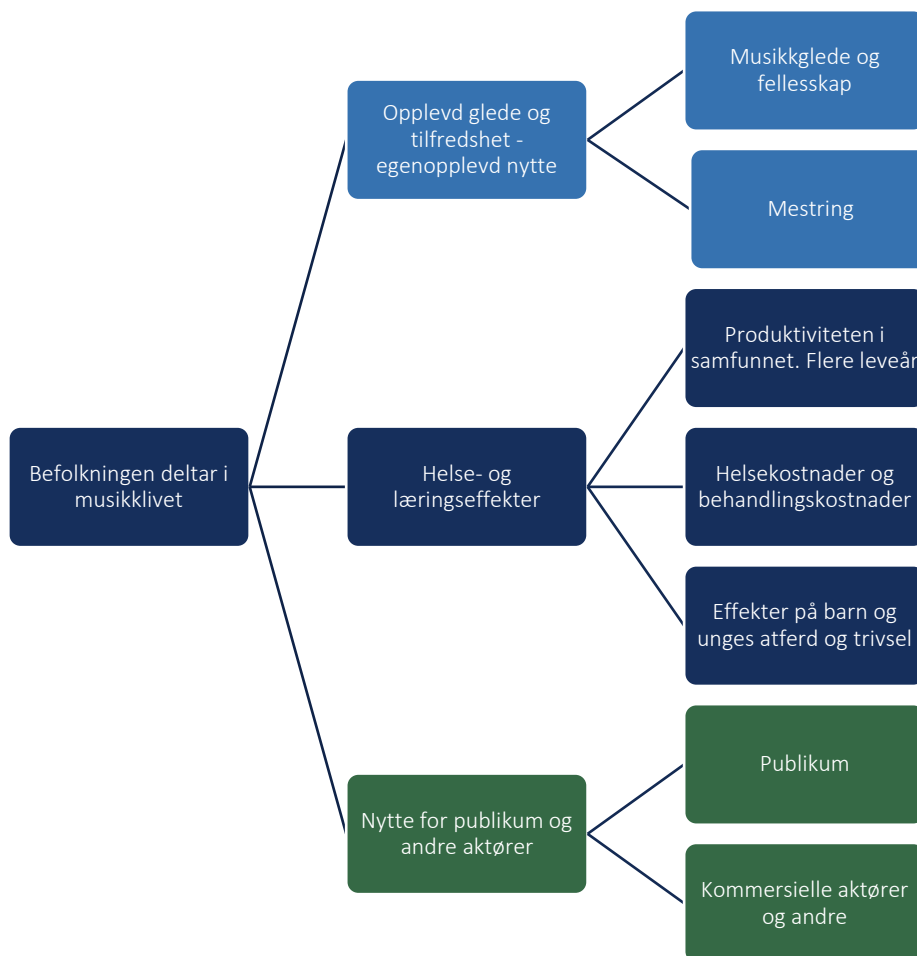
Selv om gevinstene ved bedre læring og bedre helse også tilfaller deltakerne i musikklivet selv, er det lite sannsynlig at den jevne musiker fullt ut er bevisst på disse gevinstene. Personer som vurderer å delta i musikklivet, eller oppmuntre sine barn til å gjøre det, er sannsynligvis heller ikke bevisste på alle gevinstene. Derfor vil det legges for lite vekt på gevinstene i personlige beslutninger, som igjen begrunner hvorfor det er ønskelig å støtte opp under musikklivet.

2.2.3 Nytten for publikum og eksterne aktører

Den tredje formen for samfunnsnytte er den som tilfaller andre aktører enn utøverne. Det inkluderer nytten for tilhørere til musikkfremføringer, men også nytten for den kommersielle musikkbransjen ved at et stort antall musikere lærer opp i det frivillige musikklivet. Nytten for andre aktører er allerede priset i de tilfeller der det kreves betaling av publikum ved musikkfremføring. Det frivillige musikklivet kjennetegnes imidlertid ved at deler av aktiviteten foregår uten noen form for betaling fra tilhørere. Et typisk eksempel på det er korpsmusikk på 17.mai, som gir stor glede til svært mange, uten at det betales for. Denne samfunnsnytten blir da ikke med i nasjonalregnskapet. Verdien skapt av den kommersielle musikkbransjen er synlig i nasjonalregnskapet. Denne bransjen er imidlertid helt avhengig av det frivillige musikklivet for rekruttering og talentutvikling.

Sammenhengen mellom deltakelse i musikklivet, nytteeffektene og virkningene er fremstilt i Figur 2.2.

Figur 2.2 Gevinster av at befolkningen deltar i musikklivet

Det vil kunne være noe overlapp mellom noen av effektene, for eksempel mellom egenopplevd nytte av musikk og påvirkning på fysisk og psykisk helse. Dette må hensyntas i fremstillingen av den samlede nytten av effektene.

2.3 Metode

En samfunnsøkonomisk analyse av musikklivet byr på en rekke utfordringer. Musikklivet inkluderer kollektive og private goder, frivillig, offentlig og privat sektor. En ytterligere komplikasjon er at nytteeffektene kan være svært langsiktige, og inkluderer positive effekter som kan være små på individnivå, men blir store på samfunnsnivå. Det er god dekning for at musikklivet kan gi litt bedre psykisk og somatisk helse, litt høyere livskvalitet, og økt læringsutbytte hos den enkelte deltaker (Fancourt & Finn, 2019). Det kan ha positive eksterne effekter for samfunnet, for eksempel lavere sykefravær, mer energi på jobben, som igjen gir økt produktivitet og verdiskaping for samfunnet.

Det finnes forskning av høy kvalitet, både fra Norge og utlandet, som viser gevinster for helse og læring av deltakelse i musikkaktiviteter. Å sikkert knytte disse gevinstene tydelig til konkrete langsiktige utfall, er imidlertid krevende med dagens kunnskap. Derfor vil en beregning av musikklivets samfunnsnytte ha en tendens til å undervurdere det samlede omfanget. Vi har valgt en nøktern tilnærming til kvantifisering av samfunnsnyttene, der de gevinstene som er dokumentert på samfunnsnivå av studier som er direkte anvendbare for Norge kvantifiseres, mens andre nytteeffekter i rapporten beskrives uten å kvantifiseres.

Samfunnsøkonomisk nytte forveksles ofte med verdiskaping, særlig når begge deler er kvantifisert i kroner og øre. Det er feil. Verdiskaping måler privat produksjon som omsettes i et marked eller offentlig tjenester der verdiskapingen settes ut ifra prisen på innsatsfaktorer som omsettes. Hensikten med verdiskaping er å skape nytte for individer og samfunn. Det er slik nytte en samfunnsøkonomisk analyse prøver å beregne. Det er ikke all verdiskaping som reelt sett er samfunnsnyttig, for eksempel hvis det har negative miljøkonsekvenser. På samme måte er det ikke all samfunnsøkonomisk nytte som teller som verdiskaping, fordi det ikke omsettes i et marked.

Mye av den samfunnsøkonomiske nytten som musikklivet skaper, er av en slik art at den ikke inngår som ordinær verdiskaping. Det betyr ikke at den er mindre reell, eller mindre viktig. Det betyr imidlertid at mye av verdsettelsen blir indirekte.

Det er likevel viktig å ha et bevisst forhold til hva slags verdier som er beregnet, hva som er inkludert, og hva som ikke er inkludert når verdiene skal tolkes og brukes videre.

2.3.1 Metoder for å fastsette egennytte og publikumsnytte

Den verdien deltakere selv mener de får ut av å være med i det frivillige musikklivet er ikke noe som kan observeres direkte. Det finnes ulike måter slike nytteeffekter indirekte kan anslås på. En mye brukt metode er å se hvordan tilgangen på et gode påvirker priser av goder som er omsatt i et marked. For eksempel så er en metode for å verdsette verdien av naturområder basert på hvor mye høyere pris folk er villig til å betale for en bolig i nærheten. Vår vurdering er at denne metoden ikke egner seg for verdsetting av musikklivet i Norge, da tilgangen på musikkaktiviteter i hovedsak ikke avhenger av kjøp av goder som er omsatt i markedet.

En annen metode som ofte brukes er å spørre deltakere direkte hvor mye de er villig til å betale for å få tilgang til et gode, eller hvor stor kompensasjon de vil kreve for å miste tilgangen til et gode. En slik undersøkelse kunne i teorien blitt brukt til å verdsette deltakelsen i musikklivet. Det er imidlertid ikke sikkert at respondentene vil ha et klart forhold til et så hypotetisk spørsmål.

En tredje metode er å måle verdsettelsen ut ifra hvilke indirekte kostnader man er villig til å påløpe for å få tilgang til et gode. Musikklivet har jevnt over lave deltakeravgifter, og det utgjør derfor mest sannsynlig en liten del av betalingsvilligheten. Den viktigste kostnaden man påløper ved å delta i musikklivet er derfor tiden det krever. Det gjelder både tiden det krever av deltakerne selv, men også tiden andre, for eksempel foreldre, er villig til å bruke for å tilrettelegge for at organisasjonene eksisterer. Tid brukt på musikk har en alternativkostnad i form av at den kunne blitt brukt på annen fritid eller inntektsgivende arbeid.

Resonnementet er at dersom man velger å bruke tid på musikk heller enn en annen aktivitet, må det være fordi man verdsetter musikkaktiviteten høyere. En vanlig antakelse er at verdsettelsen per tidsenhet brukt, går ned, desto mer tid man bruker. Det kalles synkende grensenytte. Mengden tid man bruker på en aktivitet blir da det punktet der den siste timen brukt er like mye verdt som en time brukt på en annen aktivitet. Ved å bruke en verdsettelse basert alternativkostnad, får man et *minsteanslag* på den egenopplevde nytten, fordi man ganger den timen man verdsetter lavest (den siste, marginale timen), med den totale timebruken.

Det er mest naturlig å anta at alternativkostnaden av selve spille- og øvingsaktiviteten er annen fritid, noe som heller ikke har en entydig verdi. Det finnes imidlertid en etablert praksis om å sette verdier på spart tid til fritid i samfunnsøkonomiske analyser. I vår analyse har vi valgt å bruke et snitt av alle verdsettelsener av reisetider til fritid, fra en samlet analyse fra Transportøkonomisk institutt (Flügel, et al., 2020). Den verdien er på 128 kroner per time.

For frivillig tidsbruk deler vi analysen i to. Den første delen gjelder tidsbruk for tilretteleggingsaktiviteter utenom innsamling. Det er aktiviteter som styrearbeid, frivillig instruktører, orkestervakter, og diverse administrative og praktiske oppgaver. Her har vi valgt å legge til grunn sammen tidsverdi som SSB bruker i satellittregnskapet for frivillig sektor. Den er basert på en annen logikk enn alternativkostnad. SSB setter verdien på ulønnet arbeidskraft ut ifra hva det ville kostet å produsere tilsvarende varer og tjenester hvis de ble kjøpt eksternt. En slik produksjonsverdi er høyere enn en alternativkostnad basert på tapt fritid. Vi mener det gir en riktigere tilnærming for denne typen aktiviteter, fordi det måler hva samfunnet får av verdi ut av den frivillige innsatsen. Verdien per time, justert for lønnsveksten siden forrige satellittregnskap, er på 324 kroner.

Den andre delen av analysen av frivillig tidsbruk er innsamlingsaktiviteter, slik som loppemarked, dugnader for eksterne, loddsalg o.l. For denne frivillige aktiviteten bruker vi anslag på faktisk innsamlede summer til å sette en samfunnsøkonomisk verdi. Det er to grunner til det. Den første er at datatilgangen er bedre. Intervjuene vi har gjennomført ga i mindre grad nøyaktige tall på tidsbruken på innsamlingsaktivitetene enn for annet frivillig arbeid. Flere respondenter listet opp mange aktiviteter, men kunne ikke fastsette noe tall for den samlede aktiviteten. I tillegg har vi i 2020 relativt god datatilgang for det vanlige de ulike inntektskildene til det frivillige musikklivet, som følge av at det har blitt gitt kompensasjon for aktiviteter som har blitt avlyst som følge av Covid-19 pandemien. Vi har laget et anslag basert på ulike kilder, inkludert tall produsert av NMR i et notat om inntektsbortfall i mars 2020, og diverse tall på faktisk utbetalt støtte, justert for antakelser om andel av et vanlig års inntekter som dekkes, og andel av relevante støtteordninger som utbetales til musikklivet.

Den andre grunnen er at de som betaler for ulike varer og tjenester disse aktivitetene genererer, verdsetter det lik det de faktisk betaler. Hvis innsamlingsaktiviteten generer mer inntekter enn det tidsbruket for de frivillige er verdt ut ifra en alternativkostnadstankegang, så er det likevel riktigere å bruke denne eksterne verdsettelsen. Hvis innsamlingsaktiviteten er svært tidkrevende, og verdien er lavere enn alternativkostnaden målt i tidsbruk, så er det naturlig å anta at de frivillige heller ville ønsket å betale direkte enn å bruke tid på innsamling. I praksis kan det være regler og sosiale normer som gjør at slik direkte betaling ikke er en reell mulighet.

For publikumsnytte har vi brukt en tilnærming basert på alternativkostnad i form av tidsbruk, på samme måte som for spilletid. Det er fordi det er vanlig med ulike former for gratisfremføringer, og der det tas betalt er det ofte relativt lave summer. Den største kostnaden for publikum til fremføringer av det frivillige musikklivet, er dermed tiden de velger å bruke på det. Den kostnaden er dermed et minimumsmål på hvor høyt de verdsetter fremføringene.

2.3.2 Helse- og læringseffekter

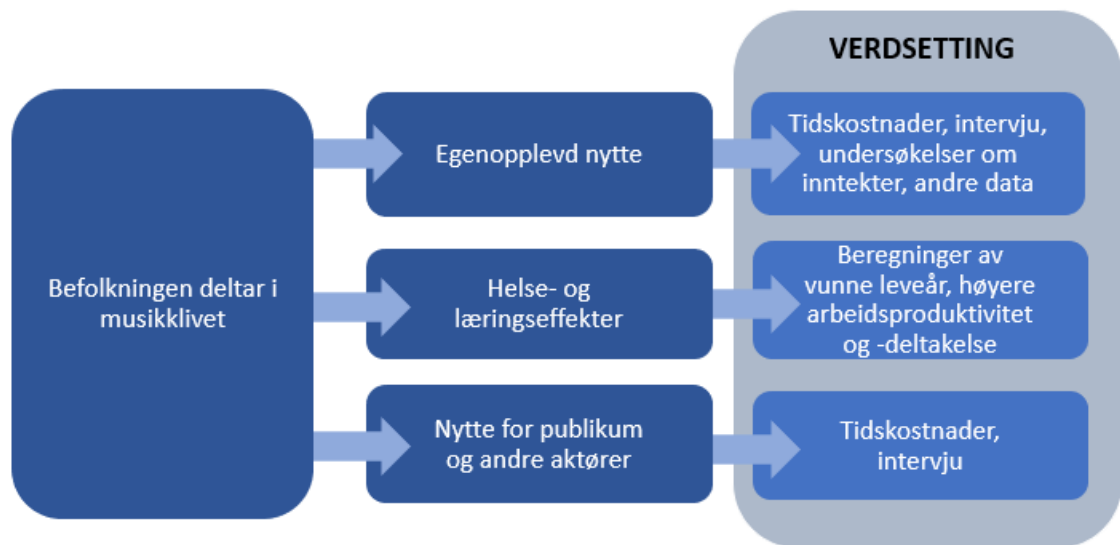
Beregninger av samfunnets nytte av bedre helse og læring gjennom deltakelse i det frivillige, organiserte musikklivet er viktig, men utfordrende å måle

Samfunnets nytte av bedre helse og læring vil i stor grad være kroneverdier som inngår i BNP i form av sparte kostnader i helsevesenet ved at befolkningen blir friskere og som høyere produksjon i samfunnet. Høyere produksjon kommer både som følge av økt produktivitet, lavere sykefravær og reduksjon i andelen uføre. Dette er nytteverdier som er reelle kroneverdier, men som er svært vanskelige å måle. Måling av disse verdiene krever for det første av det vises at det er en kausalitet mellom deltagelse i musikklivet og disse virkningene, og at verdien av økt arbeidsdeltagelse og produktivitet kan verdsettes. I tillegg kommer verdien av vunne leveår, dersom deltakelse i musikklivet reduserer risikoen for tidlig død. Dette er også en virkning som er krevende å måle av samme grunner som effekten av høyere produksjon.

I kapittel 4 redegjør vi for forskningen på musikkens effekter på helse og læringseffekter. I kapittel 5 har vi anslått mulige virkninger av å utøve musikk og verdsatt virkninger som det er mulig å tallfeste.

Figur 2.3 oppsummerer vår tilnærming til verdsetting av musikklivet i en samfunnsøkonomisk analyse.

Figur 2.3 Metodiske tilnærminger for å beregne verdien av musikklivet

Analyseformene har hver sine styrker og svakheter og vil være egnet til ulike formål. Det vil kunne være noe overlapp mellom egenopplevd nytte av musikk og påvirkning på fysisk og psykisk helse.

2.3.3 Datakilder, datainnsamling og usikkerhet

Ingen enkeltkilde vi har funnet har tilstrekkelig informasjon om deltakelsen i musikklivet til å alene kunne brukes til å anslå den samfunnsøkonomiske nytten. Derfor har vi valgt å bruke et utvalg av ulike kilder.

En kilde til informasjon er medlemstallene til Norsk musikkråd (NMR), og organisasjonene som er organisert under NMR. En utfordring med disse tallene, er at deler av musikklivet er mer løselig organisert, og inngår ikke i disse tallene. En annen viktig kilde til informasjon er SSBs statistikk over ideelle og frivillige organisasjoner. SSB utarbeider årlig et satellittregnskap for ideelle og frivillige organisasjoner, der verdien av både lønnet og ulønnet arbeid er beregnet. Denne statistikken er brutt ned på kategorier, men musikk er ikke en egen kategori. I stedet er det inkludert i den bredere kategorien «kunst og kultur». Statistikken fra SSB er i stor grad basert på data fra av Institutt for Samfunnsforskning (ISF). Selv om SSB lager satellittregnskapet for frivillig sektor hvert år, er de underliggende dataene fra ISF som inngår i analysen fra 2009. Det er en svakhet ved disse tallene.

For å bøte på disse svakhetene har vi brukt tre hovedkilder til informasjon. Den første er resultatene fra en nasjonal undersøkelse gjennomført av Norstat, på vegne av Norsk musikkråd, i november 2020. Undersøkelsen ble gjennomført ved bruk av Norstats webpanel, med 1 007 respondenter, og utgjør et landsrepresentativt utvalg ut fra kjønn, utdanning og bosted. Spørsmålet som vi baserer tall på deltakelsen i musikklivet på er «Deltar du nå aktivt i kor, vokalgrupper, spellemannslag, korps, storband, orkester, instrumentensemble, band eller annen musikkaktivitet?» Ingen over 80 år oppgir å delta nå, og vi har derfor avgrenset vår analyse til personer under den alderen. Denne undersøkelsen gir god informasjon om voksnes deltakelse, men mangler tall om barn og unge. I tillegg spør den ikke om omfanget av den frivillige aktiviteten, som er en viktig komponent i å fastsette den samlede nytten fra det frivillige musikklivet.

Den andre kilden vi bruker er Ungdata, en anerkjent serie med undersøkelser gjennomført blant et stort antall ungdom hvert år. Ungdata består av lokale spørreskjemaundersøkelser utført i kommuner, og utarbeidet av forskningsinstituttet NOVA ved OsloMet. Styrken ved undersøkelsene er det store antall respondenter, høy faglig kvalitet, og høy svarprosent i undersøkelsene.¹ Det er opp til kommuner og fylkeskommuner å velge å gjennomføre undersøkelsene, og sammensetningen vil derfor variere noe fra år til år. Det anbefales å bruke et treårig snitt for å få et nasjonalt representativt utvalg. Vi har brukt Ungdata undersøkelsene fra 2017 til 2019. Etter fjerning av respondenter som ikke har svart på spørsmål som er nødvendige for vår analyse, utgjør det 87 951 respondenter. Det er et svært høyt tall, som, kombinert med at utvalget er representativt, gir meget nøyaktig informasjon om den dekkede aldersgruppen. Nøyaktigheten er dog noe større for ungdomstrinnet enn for videregående skole, ettersom personer som slutter på videregående ikke er med i undersøkelsen, og personer som tar yrkesfag er underrepresentert. Spørsmålet som vi baserer tall på deltakelsen i musikklivet på er om man den siste måneden har vært med på aktiviteter, møter eller øvelser i korps, kor eller orkester. Dette er en noe strengere spørsmålstilling enn den i Norstat-undersøkelsen, ettersom den spør om aktivitet den siste måneden og spør om færre typer organisasjoner. Tallene for de ulike aldersgruppene er derfor ikke direkte sammenlignbare.

For barn som er yngre enn ungdomsskolealder, har vi ingen tilsvarende kilder på deltakelse som Ungdata, eller en opinionsundersøkelse. For denne gruppen bruker vi beregninger basert aggregerte medlemstall for organisasjoner som er med i Norsk musikkråd. Vi vet at ikke all musikkaktivitet vi er interessert i er dekket av disse organisasjonene, og å kun basere seg på disse tallene gir derfor et for lavt anslag. Derfor ser vi på forholdet mellom disse medlemstallene for aldersgruppene som også er dekket av Ungdata, og aktivitetstallene vi får direkte fra Ungdata, og vekter medlemstallene for yngre aldersgrupper opp tilsvarende. Dersom det er en lik andel av musikkaktiviteten blant yngre barn som er i organisasjoner under NMR, som andelen av aktiviteten for barn i ungdomsskolealder som er i denne typen organisasjoner, så vil en slik vekting gi et korrekt bilde av den totale aktiviteten. Dersom denne forutsetningen ikke er riktig, er det en mulighet for at vi undervurderer eller overvurderer aktiviteten blant de yngste barna.

Ungdata inneholder heller ikke informasjon om den frivillige innsatsen som er knyttet til deltakelse i det frivillige musikklivet. For å få bedre tall om dette har vi gjennomført strukturerte intervjuer med 14 ulike korps, kor og orkestre. Fordelen med denne datakilden er at det gir mulighet for å få mer detaljert informasjon enn det man finner i statistikk eller i mer generelle og overfladiske undersøkelser med et stort antall respondenter. En oversikt av informantene og intervjuguide fremgår av vedlegg A.

Ulempen med denne formen for datainnsamling er at det er stor usikkerhet om representativiteten til tallene man finner. Det er ikke mulig å fastslå om de organisasjonene som er med i undersøkelsen utgjør et statistisk representativt utvalg. Selv om det er både ulike former for musikk, ulik geografisk tilhørighet og ulik størrelse på organisasjonene, er det mange likhetstrekk mellom svarene de gir. Det ser vi også gjennom lav varians svarene på mange av spørsmålene om tidsbruk. Det bidrar til at vi kan ha noe mer tillit til gjennomsnittstallene enn hvis det var en stor spredning. Det er likevel ikke en garanti mot utvalgsskjevhet, særlig hvis det er en seleksjonseffekt hvor for eksempel de best organiserte eller mest aktive korpsene, korene eller orkestrene er de som har størst sannsynlighet for å svare på henvendelsen om å delta på intervju.

I lys av størrelsen på utvalget og risikoen for en seleksjonseffekt i utvelgelsen av respondenter, er det nødvendig å bruke tallene med en viss forsiktighet, og helst til å supplere tall fra andre kilder. Tall fra

¹ Svarprosenten oppgis å være over 80 prosent på ungdomsskolenivå, og noe lavere på videregående nivå.

tidsbruk i Ungdata harmonerer i hovedsak med tallene vi har fått i intervjuene, der det vanligste svaralternativet som oppgis for aktive i musikklivet er deltakelse mer enn fem ganger per måned (som er det høyeste svaralternativet). Det er likevel muligens en for lav andel som oppgir liten tidsbruk i intervjuene sammenlignet i Ungdata. Der er det en del som svarer at de driver med korps, kor eller orkester 1–2 ganger i måneden, noe vi ikke finner igjen som et vanlig aktivitetsnivå blant våre respondenter. Tallene på frivillig aktivitet er sammenlignet med statistikken SSB har om den frivillige innsatsen i organisasjoner for kunst og kultur. Igjen ser vi at våre funn i hovedsak harmonerer med disse dataene. Det gjør det mer forsvarlig å bruke tallene fra intervjuene til å beregne samfunnsøkonomisk nytte.

En annen mulig feilkilde er Covid-19-pandemien. Den har naturlig nok satt store begrensninger på aktiviteten til mange av organisasjonene. Respondentene har blitt bedt om å svare på aktivitetsnivået i en normalsituasjon, det vil si både de planer som ble lagt for 2020–2021 utenom pandemien, og erfaringer fra tidligere år. For organisasjoner med lang historikk og kontinuitet i ledende verv er vår oppfatning at denne fremgangsmåten gir et godt bilde på aktiviteten vi ønsker å kartlegge. For enkelte organisasjoner kan det imidlertid være en større kilde til usikkerhet omkring svarene.

3 Omfanget av musikklivet

Norge har et omfattende musikkliv, bestående av et stort antall korps, kor, orkestre, band, spelemannslag, med mer, spredt over hele landet. Den organiserte delen av det frivillige musikklivet, som er med i medlemsorganisasjonene til Norsk musikkråd, består av om lag:

- 1 700 korps
- 2 200 kor
- 220 orkestre (strykere og symfoni)
- 8 mandolin- og balalaikaorkestre
- 115 storband
- 200 trekkspillklubber
- 170 spelemannslag
- 125 tilrettelagte grupper
- 500 konsertarrangører innen rock, blues, viser, jazz og klassisk musikk, og
- 1 170 band og grupper tilsluttet AKKS og BandOrg.

I tillegg finnes det et stort antall mindre musikkgrupper, band, korps og kor som ikke er organisert (Norsk musikkråd, 2021). Ifølge undersøkelser gjennomført av Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor er andelen lokale frivillige organisasjoner som er tilknyttet en landsdekkende eller fylkesbasert organisasjon synkende (Arnesen & Sivesind, 2020). Dette gjelder også for kulturorganisasjoner. Det betyr at det blir stadig viktigere å gjennomføre brede undersøkelser for å få et riktig bilde av omfanget til musikklivet.

I dette kapitlet presenteres statistikk om musikklivet fra Statistisk sentralbyrå (SSB). I tillegg anslår vi deltakelse og tidsbruk i det frivillige musikklivet basert på tilgjengelig statistikk og data, samt en egen kvalitativ undersøkelse rettet mot kor, orkestre og korps for barn og unge. Anslag for deltakelse i musikklivet og tidsbruk er en viktig del av grunnlaget for å anslå egenopplevd nytte, publikumsnytte og helseeffekter ved deltakelse i musikklivet i kapittel 5.

3.1 Musikklivet i SSBs statistikk

Statistisk sentralbyrå (SSB) utarbeider hvert år et satellittregnskap for ideelle og frivillige organisasjoner, som viser disse organisasjonenes bidrag til bruttonasjonalprodukt, inntektskilder og verdien av ulønnet arbeid. Musikk er ikke en egen kategori i denne oversikten, men inngår som del av kategorien «Kunst og kultur». Det er en svakhet ved statistikken for vårt bruk. Statistikken fra SSB er i stor grad basert på data fra av Institutt for Samfunnsforskning (ISF). Selv om SSB lager satellittregnskapet for frivillig sektor hvert år, er en del av de underliggende dataene fra ISF som inngår i analysen fra 2009. Det er en annen svakhet ved SSBs statistikk.

Ifølge SSBs tall ble det i 2018 utført 22 869 årsverk med arbeid innen ideell og frivillig kunst og kultur, hvorav den klart største andelen var ulønnet arbeid. Kunst og kultur sto for det nest høyeste antallet frivillige årsverk etter idretten.

Tabell 3.1 Årsverk i satellittregnskap for ideelle og frivillige organisasjoner 2018

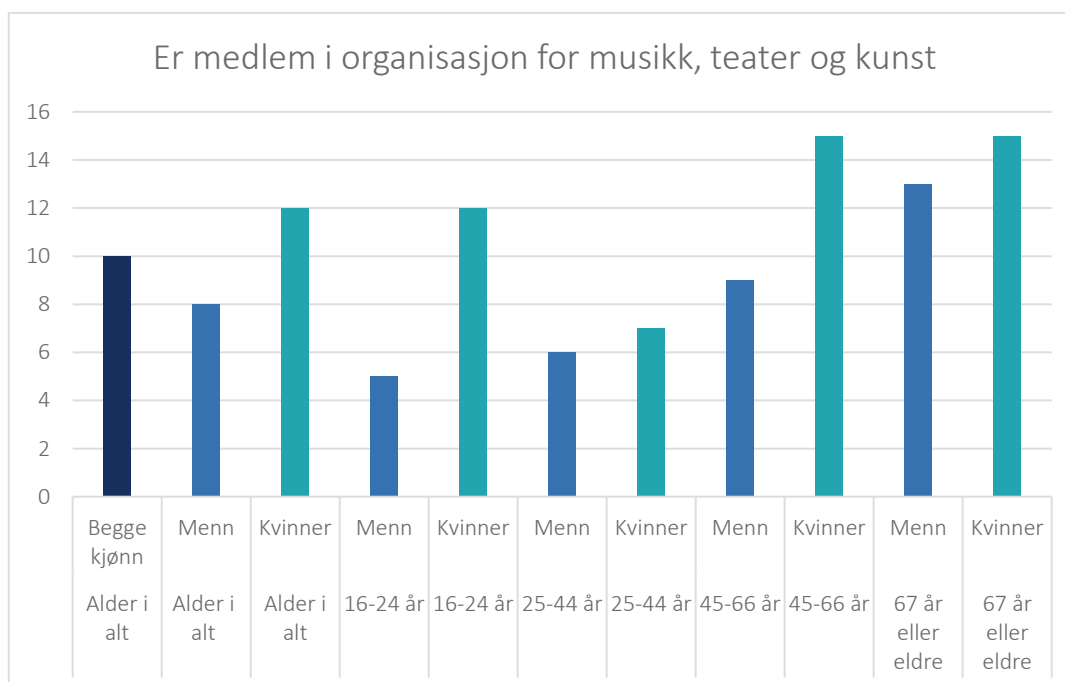
Type aktivitet	Alle årsverk	Lønnede årsverk	Ulønnede årsverk
Total	231 225	89 161	142 064
Kunst og kultur	22 869	898	21 971
Idrett	41 824	6 864	34 960
Annen rekreasjon og sosiale foreninger	18 276	179	18 097
Samfunns- og lokalmiljøutvikling	10 032	-	10 032
Andre ideelle og frivillige aktiviteter	138 224	81 220	57 004

Kilde: SSB – tabell 08520

SSB undersøker også deltakelse i ulike organisasjoner i Levekårsundersøkelsen. Tallene for 2020 viser at 10 prosent av befolkningen over 16 år er medlem i organisasjoner for musikk, teater og kunst, åtte prosent svarer at de er aktive medlemmer, og fire prosent oppgir at de har utført gratisarbeid for denne typen organisasjoner det siste året (Statistisk sentralbyrå, 2021a). Organisasjoner for musikk, teater og kunst utgjør er den typen organisasjon nest flest opplyser at de er aktive medlemmer av, etter idrettslag.

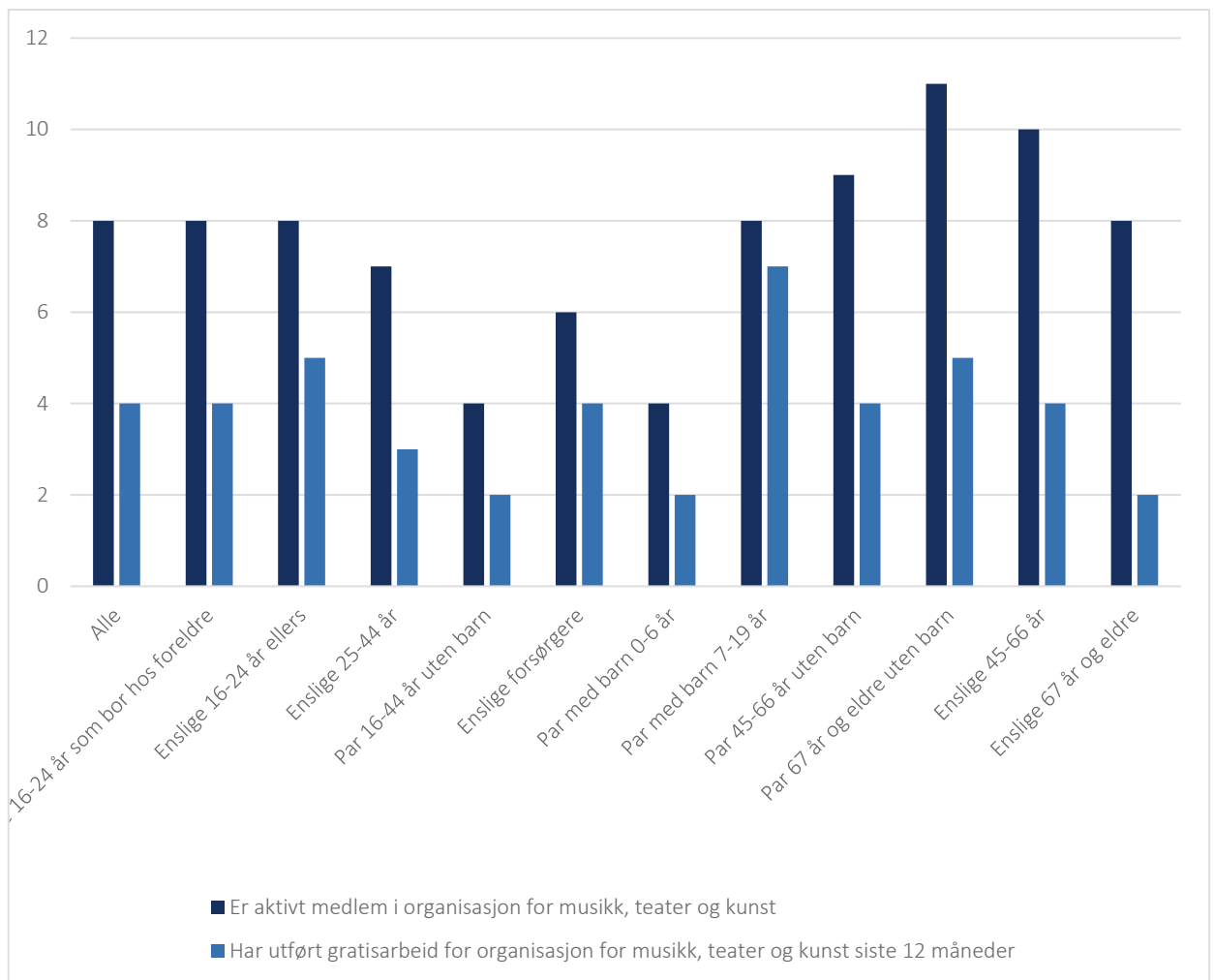
SSBs tall kan også si oss noen om hvem som er medlem og deltar aktivt i denne typen organisasjoner. Som Figur 3.1 viser, er det størst deltakelse i organisasjoner for musikk, teater og kultur blant kvinner, blant eldre aldersgrupper og blant de yngre, mens deltakelsen er lavest i aldersgruppen 25–44 år.

Figur 3.1 Alders og kjønnsfordeling medlemmer av musikk- og kulturorganisasjoner

Kilde: SSB – tabell 09130

Figur 3.2 Aktivt medlemskap og frivillig innsats i organisasjoner for musikk, teater og kunst

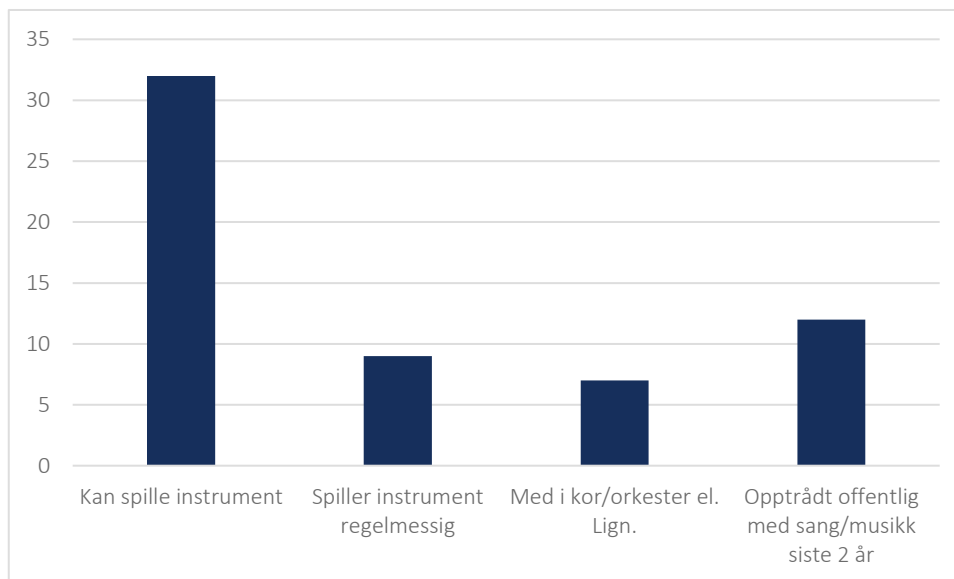
Kilde: SSB – tabell 09132

Figur 3.2 viser andelen som oppgir at de er aktive medlemmer, og andelen som oppgir at de selv har utført gratisarbeid for organisasjoner for musikk, teater og kunst. Den viser også at det er høyere nivåer av medlemskap blant middelaldrende og eldre. Den høyeste andelen som har utført gratisarbeid finner man imidlertid blant par som har barn i skolealder. Det kan tyde på at den noe lavere deltakelsen i aldersgruppen 25-44 år, som er vist i figur 3-1, delvis henger sammen med at man i denne aldersgruppen prioriterer å legge til rette for sine barns deltakelse i musikklivet.

Tallene fra SSB viser at det er lite variasjon i deltakelse i denne typen organisasjoner i ulike deler av landet, og etter om man bor i tettbygd eller spredtbygd strøk.

Hvis man ser bredere på musikklivet, og inkluderer aktivitet som i mindre grad er organisert, blir andelen av befolkningen som deltar høyere. Figur 3.3 viser at over 32 prosent oppgir at de kan spille et instrument, mens 12 prosent oppgir å ha optrådt offentlig med sang/musikk i løpet av de siste to årene. Andelen som spiller instrument regelmessig er på 9 prosent, som er litt høyere enn andelen som oppgir å være aktive medlemmer av organisasjoner for musikk, teater og kunst.

Figur 3.3 Andel med ulike former for musikkdeltakelse

Kilde: SSB – tabell 05301. Tall fra 2016.

3.2 Våre funn om musikklivets omfang

Som beskrevet over har den offentlige statistikken om musikklivets omfang flere svakheter, og vi har derfor valgt å bruke flere ulike kilder til å fastslå antallet deltakere. Samlet sett finner vi at 8,3 prosent av befolkningen opp til 80 år er aktive deltakere i musikklivet, jf. Tabell 3.2. Ser man bort ifra den aller yngste aldersgruppen, der det naturlig nok er en del som ikke har rukket å bli gamle nok til å kunne delta i musikklivet, finner vi at 9 prosent av de mellom 10 og 79 år deltar. Vi finner at deltakelsen er økende med alder, med lavest deltakelse i aldersgruppene fra 16 til 29 år.

Lavere tall blant ungdom enn blant eldre kan potensielt delvis forklares med at spørsmålsstillingen i Ungdata går på deltakelse siste måneden, mens i Norstat stilles det spørsmål om deltakelse siste år. Samtidig er mønsteret aldersfordelingen relativt lik som den SSB oppgir i sin statistikk over medlemskap i organisasjoner for musikk, teater og kunst.

Tabell 3.2 Deltakelse i musikklivet etter alder

Aldersgruppe	Andel aktive i musikklivet	Antall aktive i musikklivet	Kilde
Under 10 år	3,4 %	20 494	Medlemstall vektet
10–12 år	8,1 %	15 988	Medlemstall vektet
13–15 år	7,2 %	13 534	Ungdata
16–18 år	5,7 %	10 609	Ungdata
19–29 år	6,5 %	50 778	Norstat
30–49 år	9,3 %	134 555	Norstat
50–79 år	10,5 %	181 589	Norstat
SUM	8,3 %	427 549	

Kilde: Beregninger av Vista Analyse, basert på Ungdata, Norstat og medlemstall fra NMR

At musikk er en fritidsaktivitet man kan drive med gjennom hele livet er en styrke for musikklivet. Det er også et argument for å tilrettelegge for denne typen aktiviteter, ettersom de positive gevinstene for

helse, velvære og livskvalitet når mange. Samtidig kan det være en liten grunn til bekymring for musikk-
livets fremtid at deltakelsen blant barn og unge er lavere enn snittet i befolkningen.

3.3 Total tidsbruk i det frivillige musikklivet

Tabell 3.3 viser resultatene fra våre intervjuer med et utvalg kor, korps, og orkester rettet mot barn og unge. Alle tall er oppgitt i form av årlig tidsbruk i timer per deltaker. Det gjelder også tidsbruken til frivillige (typisk foreldre), der innsatsen er summert opp for hele korpset, koret eller orkesteret, og deretter delt på antall medlemmer i organisasjonen. Det er tatt utgangspunkt i at et normalt skoleår er på 38 uker, og at all aktivitet som ikke er eksplisitt oppgitt at pågår også utenfor skoleåret, pågår kun i løpet av det.

Enkelte av tallene er allerede brutt ned på ulike aldersgrupper. Det gjelder tiden deltakerne selv bruker på organisert øving og egenøving, fordi intervjuene eksplisitt spurte om å oppgi tall fordelt etter alder. Andre tall, slik som tall om antall fremføringer og total frivillig innsats, er for organisasjonene som helhet. Siden de fleste kor, orkestre og korps har deltakere i ulike aldersgrupper, og enkelte har deltakere fra hele aldersspennet fra under 5. klasse til videregående skole, er det krevende å lage gode anslag på hvordan denne tidsbruken varierer mellom aldersgrupper. For disse fellesaktivitetene oppgir vi derfor gjennomsnittstall for alle aldersgrupper. Disse tallene er i kursiv i tabellen.

Tabell 3.3 Årlig tidsbruk i musikklivet per deltaker, fordelt etter aktivitet (i timer per år)

Type aktivitet	Under 5. klasse	5.–7. klasse	8.–10. klasse	Videregående skole
Organisert øving	55,4	65,3	92,2	94,5
Egenøving	40,4	40,4	81,9	81,9
<i>Seminarer, helgesamlinger o.l.</i>	<i>21</i>	<i>21</i>	<i>21</i>	<i>21</i>
<i>Konserttid</i>	<i>14</i>	<i>14</i>	<i>14</i>	<i>14</i>
Samlet øvings- og fremføringstid	130,8	140,7	209,1	211,4
Samlet frivillig innsats av andre per deltaker, utenom innsamlingsaktiviteter	23	23	23	23
<i>Samlet frivillig innsats til innsamlingsaktiviteter</i>	<i>5,0</i>	<i>5,0</i>	<i>5,0</i>	<i>5,0</i>
Sum	158,9	168,7	237,1	239,5

Kilde: Vista Analyse

I tillegg kommer tidsbruk knyttet til innsamlinger, slik som loppemarked, dugnader for eksterne mot betaling, loddsalg o.l. Det var stor variasjon mellom informantene i hvilken grad de gjennomfører slik aktiviteter, og hvor mye tid som brukes på dette. 8 av 14 informanter gjennomførte denne typen aktiviteter, med en samlet årlig timebruk for hele koret, korpset eller orkesteret, som spenner fra 63 timer årlig til 2 000 timer – eller fra 3 timer til 47 timer per deltaker, i gjennomsnitt om lag 12 timer per deltaker hos de som gjennomfører denne typen aktiviteter.

4 Forskning på musikkens effekter på helse og læring

I dette kapitlet oppsummerer vi kort funn fra forskning der sammenhengen mellom deltakelse i musikklivet og henholdsvis helse og læringsevne er undersøkt, med utgangspunkt i en gjennomgang av forskningen om helse- og læringseffekter av deltakelse i musikk utarbeidet av Norsk musikkråd. Gjennomgangen konsentrerer seg om de forebyggende og indirekte helse- og læringseffektene fra det frivillige og organiserte musikklivet.

4.1 Helse- og læringseffekter av musikk

De siste årene har det i økende grad blitt forsket på musikkens effekter på helse og læring. Norsk musikkråd har fått utarbeidet en gjennomgang av forskningen om helse- og læringseffekter av deltakelse i musikk (Norsk musikkråd, 2020). Kartleggingen er gjennomført ved bruk av databaser for publisert forskning (sti-analyse), og etter innspill og dialog med professor emeritus Even Ruud ved Universitetet i Oslo og professor Peter Vuust som leder «Center for music and the brain» ved Århus universitet. Gjennomgangen ser på effekter av musikk på forebygging og bidrag til folkehelse, på psykisk helse, rus, depresjon og angst, på musikk og demens og på andre medisinske tilstander, samt det spesialpedagogiske feltet. Tekstramme 4.1 oppsummerer effektene av musikk på læringsevne og helse.

Tekstramme 4.1 Oppsummering av effektene av musikk (Norsk musikkråd, 2020)

- «Musikk og deltagelse i musikk bidrar til kognitive ferdigheter, som igjen kan bidra til kreativitet og øker læringsevne blant annet innen språk og leseferdigheter. Mange vil også oppleve mestring ved å drive med musikk, noe som kan gi selvtillit og tro på egne ferdigheter.
- Musikkens emosjonelle virkninger og hvordan vi bruker musikk til å regulere emosjoner/ følelser ser vi når folk bruker musikk til avspenning eller gi seg selv energi, motvirke depresjon og fremme positive tanker og følelser.
- Folkehelse berøres sterkt av graden av fellesskap i samfunnet, og en av de største helseutfordringene vi har i dag er ensomhet². Musikk er en stor sosial ressurs, og Norsk musikkråd organiserer hundretusener av mennesker i kor, orkestre i tillegg til de hundre tusen rocke- og nå etter hvert rapmusikere som skaper sosialt fellesskap, identitet og tilhørighet.³
- Musikk har en estetisk komponent som bidrar til at mange opplever at kunsten gir en form for resonans i livet, et rom som gir livet mening⁴. Dette er noe mer enn bare musikk som avkobling, men at musikk på mange måter bidrar til å koble folk på og bidrar til å skape identitet og tilhørighet.»

² Regjeringen, «Folkehelsemeldingen: Mestring og muligheter».

³ Norsk musikkråd, «Om oss»: 1700 korps, 2200 kor, 220 orkestre (strykere og symfoni), 8 mandolin- og balalaikaorkestre, 115 storband, 200 trekkspillklubber, 170 spellemanns lag, 125 tilrettelagte grupper, 500 konsertarrangører innen rock, blues, viser, jazz og klassisk musikk, 1170 band og grupper tilsluttet AKKS og BandOrg.

⁴ Se Rosa, *A Sociology of Our Relationship to the World*, for en sosiologisk dokumentasjon

I denne rapporten vil vi fokusere på helse- og læringseffekter av musikk som følge av deltakelse i det frivillige og organiserte musikklivet har med utgangspunkt i ovennevnte rapport, supplert med andre relevante studier. Vi vil særlig se på de studiene som er mest overførbare til utredningens tema, som er verdsettelse av helse- og læringseffektene av musikk.

4.2 Helseeffekter av musikk

En forskningsoppsummering fra Verdens helseorganisasjon (Fancourt & Finn, 2019) viser at musikk både har en forebyggende effekt og en behandlende effekt på helse. Musikk til behandlingsformål (herunder musikkterapi) er et viktig felt, men faller utenfor aktivitetene til størsteparten av det eksisterende frivillige og organiserte musikklivet i dag. Forebygging har imidlertid stor verdi for den enkelte og kan potensielt ha betydelige gevinster for samfunnet. I kartleggingen fra Norsk musikkråd (2020) vises det også til betydningen av musikk som sosial ressurs. Musikkaktiviteter bidrar til fellesskap og tilhørighet, og er dermed viktig for å motvirke ensomhet og utenforskap (Norsk musikkråd, 2020).

4.2.1 Sammenheng mellom musikk, fysisk helse og dødelighet

En studie basert på data fra den tredje Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag (HUNT 3) har sett på sammenhengen mellom kulturdeltakelse og dødelighet (Løkken, et al., 2020). Studien omfatter 35 900 respondenter over 20 år, bosatt i Nord-Trøndelag, som har oppgitt deltakelse i et bredt spekter av kulturelle aktiviteter. Kulturaktivitetene omfatter kunstutstillinger, konserter og film, teater, musikk og sang til sportsarrangementer, organisasjonsarbeid og menighetsarbeid, og det skilles mellom hvorvidt man er tilskuer eller utfører. Studien ser på sammenhengen mellom deltakernes egenrapporterte kulturdeltakelse og dødelighet over en åtteårsperiode, basert på data fra Dødsårsaksregisteret. Hver kulturaktivitet ses opp mot risiko for dødelighet, og i tillegg ses det på betydningen av mengden av ulike aktiviteter og deltakelse i form av ukentlig frekvens.

Studien finner at deltakelse i kulturelle aktiviteter reduserer risikoen for tidlig død (med unntak av å være deltaker på sportsarrangement) med opptil 30 prosent, avhengig av aktivitet². Å være tilskuer på konsert, teater eller film reduserer risikoen for tidlig død med inntil 16 prosent, mens å utøve musikk, sang eller teater reduserer risikoen for tidlig død med inntil 17 prosent, kvinner og menn sett under ett.

Studien ser også nærmere på sammenhengen mellom risiko for tidlig død og antall ganger man deltar i forskjellige kulturelle aktiviteter per uke. Dersom frekvensen økte til mellom to til maks fem ganger per uke, ble risikoen for tidlig død redusert med inntil 47 prosent, avhengig av hvilke faktorer det justeres for i analysen, og om man er deltaker eller utøver. Her skilles det ikke mellom de ulike kulturelle aktivitetene, slik vi ikke kan tilskrive effektene til aktivitetskategoriene som omfatter musikk og sang.

Det er kontrollert for faktorer som også kan ha en effekt på dødelighet, herunder alder, kjønn, yrke og sivil status, langvarig begrensende sykdom samt livsstilsfaktorene røyking, alkoholinntak, fysisk aktivitet og kroppsmasseindeks. Kjønnsspesifikke analyser viser imidlertid at man for kvinner ikke finner en statistisk signifikant lavere risiko for tidlig død, hverken ved å være tilskuer på konsert, teater eller film, eller utøver av musikk, sang eller teater. Studien kontrollerer ikke for deltakernes sosiale nettverk i

² Resultatene i studien presenteres som hasardratioer (HR), som er et uttrykk for den relative sannsynligheten for at en som deltar i kulturlivet dør på et tilfeldig tidspunkt i åtteårsperioden, gitt at vedkommende lever opp til dette tidspunktet, relativt til en som ikke deltar i kulturlivet. Redusert risiko er målt som 1-HR. Dette bygger på en forutsetning om at den relative sannsynligheten for å dø er konstant gjennom analyseperioden, som trolig ikke er en realistisk forutsetning.

analysene, slik at studien ikke skiller effekten av kulturdeltakelse fra den sosiale komponenten. Studien skiller heller ikke mellom effekten av sang og musikk, som er relevant for denne utredningen, og teater og film, slik at effektene alene ikke kan tilskrives til deltakelse i musikklivet.

En tidligere studie, som analyserer sammenhengen mellom dødelighet over en syvårsperiode og deltakelse i musikk, sang og teater for deltakere i HUNT 2006–2008, viser at de som deltar i musikk, sang eller teater i større grad engasjerer seg i andre fritidsaktiviteter, sammenlignet med de som ikke deltar i musikk, sang eller teater (Løkken, et al., 2018). Kontrollert for deltakelse i andre kulturelle aktiviteter, finner studien at de som ikke deltar i musikk, sang eller teater ikke har større sannsynlighet for tidlig død enn de som aldri deltar. Resultatene i ovennevnte studie bør ses i lys av dette.

I en fersk studie fra 2021 undersøkes sammenhengen mellom deltakelse i kulturlivet og henholdsvis risikoen for å dø av hjerte- og karsykdommer og kreftrelatert dødelighet i løpet av åtteårsperiode, for deltakerne i ovennevnte Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag (HUNT 3) (Løkken, et al., 2021). Studien finner ingen sammenheng mellom risiko³ for å dø av hjerte- og karsykdommer og deltakelse i musikklivet, hverken for tilskuere på konsert, teater eller film eller utøvere av musikk, sang eller teater. Studien finner heller ingen sammenheng kreftrelatert dødelighet og å være tilskuer på konsert, teater eller film. Imidlertid finner studien at de som *utøver* musikk, sang og teater har 27 prosent lavere risiko for kreftrelatert dødelighet sammenlignet med de som ikke deltar. Kjønnsspesifikke analyser viser imidlertid at denne effekten kun er til stede for menn, med 33 prosent lavere risiko.

4.2.2 Livstilfredshet, psykisk helse og musikk

En forskningsoppsummering fra Verdens helseorganisasjon (Fancourt & Finn, 2019) viser at musikkaktivitet har en forebyggende effekt for psykisk helse. Å utøve og å lytte på musikk er assosiert med håndtering og forebygging av stress, herunder lavere daglige nivåer av biologisk stress og angst.

Cuyper m. fl. (2012) ser nærmere på sammenhengen mellom deltakelse i kulturlivet og selvoppfattet helse, angst, depresjon og livstilfredshet, basert på Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag (HUNT 3) (2006–2008). Studien finner at deltakelse i kulturlivet har en positiv effekt på selvoppfattet helse, angst, depresjon og livstilfredshet, men at det varierer med type aktivitet og kjønn.

For menn finner studien en positiv sammenheng mellom å være tilskuer på konsert, teater eller film og henholdsvis god helse, god livstilfredshet, lav angstscore og lav depresjonsscore. For kvinner finner studien en positiv sammenheng mellom å være tilskuer på konsert, teater eller film og henholdsvis lav angstscore og lav depresjonsscore. Videre finner studien at det for menn er en positiv sammenheng mellom å utøve musikk, sang eller teater og lav depresjonsscore, mens det for kvinner er en positiv sammenheng mellom å utøve musikk, sang eller teater og henholdsvis god helse og god livstilfredshet. Det er ikke funnet noen statistisk signifikante sammenhenger mellom lav angstscore og å utøve musikk, hverken for kvinner eller menn.

Studien kontrollerer for en rekke forhold som også kan ha påvirkning på helse, inkludert begrensninger i sosial kontakt. Studien kan imidlertid ikke brukes til å anslå en kausal sammenheng mellom musikk og helse. Det kan hende at de som deltar i musikk, sang, film eller teater har god helse, god livstilfredshet eller mindre angst og depresjon fordi de deltar i aktivitetene, eller at de deltar i aktivitetene nettopp av disse årsakene. I tillegg skiller ikke effekten av musikk og sang fra teater og film.

³ Målt ved hasardratio

Strand Støren mfl. (2020) finner at de som deltar i aktiviteter i en klubb, forening eller organisasjon i større grad uttrykker tilfredshet med livet, enn de som aldri deltar, og de som deltar månedlig eller oftere oppgir høyere tilfredshet enn de som deltar sjeldnere. Også de som oppgir å ha utført frivillig arbeid oppgir å ha høyere tilfredshet.

Balsnes (2016) belyser tematikken kor, identitet og helse med utgangspunkt i case-studier og intervjuer med kordeltakerne. Kordeltakerne uttrykker at korsang gir gode opplevelser og følelsesmessige høydepunkter, bidrar til mestringsopplevelser og myndiggjøring, fellesskap og sosiale kontakter, samt mening og sammenheng i livet, med andre ord at korsang bidrar på ulike måter til bedre livskvalitet.

Det er i mindre grad gjort forskning på sammenhengen mellom psykisk helse og deltakelse i musikklivet for barn og ungdom. En studie (Hansen, 2015) viser en positiv sammenheng mellom god selvtillit og det å spille et instrument for jenter mellom 13–15 år.

4.3 Læringseffekter av musikk

De siste årene har det kommet en voksende forskningslitteratur som viser positive effekter på læring og kognitive ferdigheter ved musikkaktiviteter hos barn. Her nevnes noen eksempler.

En studie (Guhn, et al., 2020) basert på alle studentene som ble uteksaminert fra de offentlige skolene i British Columbia mellom 2012 og 2015 viser betydelig bedre skoleresultater for elever som lærte å spille et instrument i grunnskolen. Denne studien har som styrker at svært mange personer (over 112 000) inngår i datagrunnlaget, at effektstørrelsene man finner er store, og at funnene er korrigerert for sosioøkonomiske variabler. Det kan fortsatt være seleksjonseffekter som forklarer deler av funnene, selv om man korrigerer for sosioøkonomiske variabler, for eksempel hvis de som lærer seg et instrument er de som viser størst interesse for det, og de også har større interesse for annet skolearbeid.

En annen studie (Kraus, 2014) fant positive nevrologiske funksjoner knyttet særlig til språk etter minst to år med musikkdeltakelse. I studien ble barn fra et fattig område i USA tilfeldig utvalgt til å delta i et musikkopplæringsprogram. Funnet er interessant, fordi den tilfeldige utvelgelsen av deltakere gjør at man korrigerer for seleksjonseffekter. Denne studien ser ikke på skoleresultater eller på læring direkte, men på språkevner. Det gjør det vanskeligere å bruke denne studien til å kvantifisere gevinster, men den kan likevel være nyttig da den har høy evidensverdi. Jaschke, et al., (2018) undersøkte effekten av blant annet musikkundervisning på 147 barn i barneskolealder over en periode på 2,5 år, og fant positive effekter på impuls kontroll, evne til å planlegge og verbal intelligens, sammenlignet med en kontrollgruppe. En metastudie av ulike intervensjoner for å øke IQ hos barn (Protzko, 2016), fant at å lære et barn å spille et instrument gir en positiv effekt.

Samlet sett gir disse, og andre tilsvarende studier, et godt grunnlag for å anta at deltakelse i musikklivet gir positive læringseffekter for barn. Dessverre har vi ikke funnet studier som ser spesifikt på norske forhold. Vi har heller ikke funnet studier som ser på utfall som lettere kan kvantifiseres i form av samfunnsnytte, slik som frafall fra videregående, karakterer, og senere arbeidsdeltakelse. Å gå fra denne forskningen som viser effekter på individnivå i barneårene, til å regne på gevinster på samfunnsnivå over en større del av livet, vil gi stor usikkerhet i tallene. Vi mener derfor det mest forsvarlige er å behandle disse effektene på læring som ikke-prissatte effekter i analysen. Det er likevel effekter som har godt forskningsmessig belegg, og sannsynligvis har stor verdi. Å undersøke og kvantifisere denne typen effekter i en norsk kontekst bør være en prioritet for videre undersøkelser av musikklivets samfunnsnytte.

4.4 Funn om sammenhenger mellom musikk og ungdoms atferd basert på Ungdata

Ungdata er et rikt datasett, som inneholder mange ulike spørsmål og et stort antall respondenter. Det gjør det godt egnet til å undersøke om det finnes sammenhenger mellom deltakelse i ulike former for fritidsaktiviteter, og ulike positive og negative utfall hos ungdom. Vi har sett på to ulike sett med negative utfall, atferdsproblemer og psykiske problemer, og undersøkt om deltakelse i musikklivet har en statistisk signifikant innvirkning på disse.

Ungdata inneholder en rekke spørsmål som belyser temaene atferdsproblemer og psykiske problemer. For å gjennomføre analysen har vi valgt å konstruere en indekser for hver av disse utfallene.

Indeksen om atferdsproblemer inneholder ti ulike spørsmål. Disse går på om respondenten det siste året har deltatt i aktiviteter som nasking, hærverk, tagging, skulket skolen, mobbing av medelever, bruk av narkotiske stoffer, eller drikking av alkohol slik at man blir beruset. Ungdata inneholder flere svaralternativer, fra at hver av disse aktivitetene er noe man har gjort 11 ganger eller mer de siste 12 månedene, til at man ikke har gjort det. Indeksen går fra 0 til 1 er konstruert slik at å svare «ingen ganger» på samtlige spørsmål gir en score på null, mens å svare det øverste svaralternativet på alle gir en score på 1. De underliggende spørsmålene som inngår i indeksen er positivt korrelert med hverandre, som er en indikasjon på at indeksen kan brukes til å måle et felles underliggende fenomen. De aller fleste scorer lavt på denne indeksen, snittet er 0,063, og medianen er 0,025.

Det kan tolkes som at norsk ungdom i hovedsak har få alvorlige atferdsproblemer, noe som underbygges av at forskning generelt finner lave nivåer av ungdomskriminalitet, rusbruk og annen problematferd. I overkant av 40 prosent av respondentene svarer at de aldri deltar i noen av disse aktivitetene, og scorer dermed null på indeksen. Det kan også til dels være et resultat av måten indeksen er konstruert på, der man hyppig må ha vært involvert i alle ulike problemaktiviteter for å få en score som nærmer seg 1. Det 20 prosent øverste får en score på over 0,125, mens de 10 prosent med høyest score ligger på over 0,2 på indeksen. 0,2 på indeksen tilsvarer at man svarer at man har begått alle fire av de negative aktivitetene 2–5 ganger det siste året, eller at man har begått to av aktivitetene oftere enn 11 ganger det siste året. En score på disse nivåene kan anses som bekymringsverdig, og det er derfor interessant om deltakelse i musikklivet har en effekt på scoren i indeksen.

Dataene viser at det er en klar negativ korrelasjon mellom scoren på denne indeksen, og deltakelse i organiserte musikkaktiviteter. Det vil si at de som deltar i snitt har færre av disse negative atferdene. Det er i seg selv ikke et betydningsfullt funn, da det er mange andre kjennetegn som kan ha betydning. Vi har derfor brukt en regresjonsmodell til å undersøke nærmere om det er en statistisk signifikant sammenheng, når man kontrollerer for andre variabler.

Etter å ha kontrollert for alder, sosioøkonomisk status hos foreldrene, foreldres involvering i barnas liv, kjønn, om man bor i storby, og deltakelse i alle de andre formene for fritidsaktiviteter som spørres om i Ungdata, så finner vi en tydelig statistisk signifikant sammenheng mellom deltakelse i musikklivet og en lavere score på indeksen over problematferd.⁴ Størrelsen på effekten er beskjeden, deltakelse i musikklivet gir i snitt en nedgang i score på 0,005.

Det er likevel en større effekt enn for deltakelse i de fleste andre fritidsaktiviteter. For eksempel finner vi at deltakelse i idrett har en liten effekt, med svak statistisk signifikans.

⁴ Funnet er signifikant med en p-verdi < 0,0001, som er svært høyt.

En effekt på denne størrelsen tilsvarer at for hver femte deltaker i snitt, vil deltakelse i musikkivet føre til at én reduserer sin hyppighet i deltakelse i én av problematferdene.

Vi har på samme måte konstruert en indeks av psykiske problemer basert på ti ulike spørsmål, som hver kan være indikatorer på angst eller depresjon. For denne indeksen finner vi en positiv korrelasjon med deltakelse i musikkivet. Det er med all sannsynlighet en spuriøs sammenheng, som blant annet kan være forårsaket av at det er en noe høyere deltakelse i musikkivet blant jenter, og at jenter i snitt scorer høyere på indeksen over psykiske problemer. Når vi gjennomfører en regresjonsanalyse med kontrollvariabler, finner vi en negativ sammenheng mellom deltakelse i musikkivet og psykiske problemer, men denne er ikke statistisk signifikant.

Mer informasjon om konstruksjon av indeksene og kontrollvariablene vi har brukt er i vedlegg C.

5 Samfunnsnytte av musikklivet

I kapittel 2.2 delte vi den samfunnsøkonomiske nytten av det frivillige, organiserte musikklivet i følgende tre kategorier:

1. Den egenopplevde nytten hos deltakere i musikklivet
2. Helse- og læringseffekter
3. Nytte for publikum og andre aktører

I dette kapitlet gir vi anslag på den egenopplevde nytten hos deltakere i musikklivet, nytten til publikum og helseeffekter for deltakere i musikklivet på bakgrunn av det metodiske og empiriske grunnlaget i kapittel 2 til 4.

Som nevnt i kapittel 4 har vi ikke grunnlag for å kvantifisere læringseffektene av deltakelse i musikklivet. Vi har heller ikke anslått helseeffekter for publikum. Nyttens til andre aktører utover deltakere og publikum er ikke forsøkt kvantifisert. Den kommersielle musikkbransjen er helt avhengig av det frivillige musikklivet for rekruttering og talentutvikling. Dette utgjør en betydelig, ikke-prissatt gevinst av det frivillige musikklivet.

5.1 Egennytte, frivillig tidsbruk, innsamling og publikumsnytte

5.1.1 Resultater for beregninger av egennytte av øving og spilling, frivillig tidsbruk, innsamling og publikumsnytte

Her presenteres resultatene fra våre anslag av disse ulike nyttekomponentene. Tidsbruken på de ulike aktivitetene er beskrevet i mer detalj i kapittel 3.

Tabell 5.1 Estimert årlig nytte i form av egennytte, verdi av frivillig innsats, innsamling og publikumsnytte

Nyttekomponent	Verdsettelse i mill. kroner
Egennytte av øving og spilling	11 425
Verdi av frivillig tidsbruk, utenom innsamling	1 331
Verdi av innsamlingsaktiviteter	927
Publikumsnytte	510

Kilde: Vista Analyse

5.1.2 Helseeffekter: Samfunnsøkonomiske verdier av redusert risiko for dødelighet

Som omtalt i kapittel 2 kan bedre helse som følge av deltakelse i musikklivet ha samfunnsøkonomiske gevinster i form av vunne leveår, økt produksjon (økt arbeidsproduktivitet og arbeidsdeltakelse) og reduserte helseutgifter. I dette kapitlet vil anslå nytten av førstnevnte, før vi i neste kapittel (kap. 5.1.3) beregner og gjør anslag for sistnevnte.

Som vist til kapittel 4 har det vært gjennomført flere studier av sammenhengen mellom deltakelse i det frivillige musikklivet og dødelighet. En studie av Løkken m. fl. (2020) finner at å utøve musikk, sang eller

teater reduserer risikoen for tidlig død med inntil 17 prosent, kvinner og menn sett under ett. Denne studien har, i tillegg til å være av høy kvalitet med et stort antall respondenter, som fordel at den er basert på norske data. I tillegg kontrolleres det for en rekke faktorer som også kan påvirke dødelighet, som alder og kjønn, yrke og sivil status, sykdom og livsstilsfaktorer.

Vi kan bruke resultatene fra ovennevnte studie til å anslå hvor mange leveår som vinnes ved å delta i musikklivet. Et slikt anslag vil imidlertid være usikkert og bygge på en rekke forutsetninger. Som omtalt i kapittel 4.2.1, kontrollerer ikke analysene i studien for deltakernes sosiale nettverk. Dermed skiller ikke studien effekten av kulturdeltakelse fra den sosiale komponenten. Studien skiller heller ikke mellom effekten av sang og musikk, som er relevant for denne utredningen, og teater og film, slik at effektene alene ikke kan tilskrives til deltakelse i musikklivet.

I tillegg antar vi at utvalget i studien er representativt for Norges befolkning mellom 20–80 år i 2020 som deltar i musikklivet. Dette er ikke en urimelig antakelse, ettersom HUNT-studien omfatter et stort antall deltakere i Norge over 20 år. Samtidig er deltakerne rekruttert fra tidligere Nord-Trøndelag fylke, der populasjonen er relativt homogen og ikke omfatter en storby. Vi kan derfor ikke være helt sikre på at den er representativ for befolkningen i Norge. I tillegg bygger anslaget for redusert risiko på en forutsetning om at den relative dødsrisikoen er konstant i analyseperioden, som ikke er helt realistisk.

Beregningen av vunne liv gjøres på grunnlag av i SSBs anslag for dødssannsynlighet i den gjennomsnittlige befolkningen for ettårige eldre⁵, samt eget anslag for deltakelse i musikklivet for hver aldersgruppe, på ti prosent av befolkningen omtalt i kapittel 3.2.

Forventet antall døde for en gitt alder t beregnes som gjennomsnittlig dødssannsynlighet ved alder t , multiplisert med befolkningen i alder t . Vi antar at dødssannsynligheten ved alder t for en gjennomsnittlig musikkutøver mellom 20–80 år er 17 prosent lavere enn dødssannsynligheten i den gjennomsnittlige befolkningen ved alder t .⁶ Ved å multiplisere reduksjonen i dødssannsynlighet for alder t ved å utøve musikk med antall utøvere ved alder t , finner vi forventet antall vunne leveår ved å utøve musikk. Ved å summere antall vunne leveår for alle aldersgrupper mellom 20 og 80 år finner vi det samlede antall vunne liv ved å utøve musikk i 2020. Basert på ovennevnte blir antall vunne statistiske liv 304,5 i 2020. En oversikt antall vunne statistiske liv per ettårige alder fremgår av vedlegg B, kapittel B.1.

Ved å multiplisere dette anslaget med den samfunnsøkonomiske verdien av et statistisk liv, kan vi finne den samlede samfunnsøkonomiske gevinsten av antall sparte leveår. I henhold til Finansdepartementets rundskriv om samfunnsøkonomiske analyser (R-109/14) (Finansdepartementet, 2014) er den økonomiske verdien av et statistisk liv 30 mill. 2012-kroner. Anslaget inkluderer også produksjonsvirkninger. Det fremgår av rundskrivet at «Verdien av et statistisk liv (VSL) er definert som verdien av en enhets reduksjon i forventet dødsfall i en gitt periode. En estimert VSL representerer den totale betalingsvilligheten til en gitt populasjon (her Norges befolkning) for en risikoreduksjon som er akkurat stor nok til at en forventningsmessig vil spare ett liv. Ved fastsettelsen av betalingsvillighet er det forutsatt at tiltaket berører et stort antall individer og at risikoen for hver enkelt er liten.»

Den økonomiske verdien av et statistisk liv skal iht. rundskriv R-109/14 (Finansdepartementet, 2014) oppjusteres tilsvarende veksten i BNP per innbygger i siste tilgjengelige Perspektivmelding fra Finansdepartementet. Dette innebærer at verdien av et statistisk liv i 2021 er 33,35 mill. kroner (DFØ, 2021). Dette gir en samfunnsøkonomisk verdi på til sammen 10 153 mill. kroner, gitt at en utøver musikk hvert

⁵ SSB tabell 07902: Dødelighetstabeller, etter kjønn, alder x , statistikkvariabel og år

⁶ Dette er en forenkling, ettersom anslaget på for redusert dødsrisiko i Løkken m.fl. (2020) er basert på hasardratio, som formelt sett ikke er det samme som relativ risiko.

år frem til forventet levealder. For å finne den årlige verdien beregner vi annuiteten over 37,6 år (gjennomsnittlig forventet levealder for de som utøver musikk (aldersvektet), basert på SSBs befolkningsstatistikk og vårt anslag for musikkdeltakelse) med en diskonteringsrente på 4 prosent i tråd med Finansdepartementets rundskriv om samfunnsøkonomiske analyser (Finansdepartementet, 2014). Dette gir en årlig verdi på 527 mill. kroner.

Ovennevnte hensyntar imidlertid ikke at dødssannsynligheten er stigende med alder. Alternativt kan vi beregne antall vunne statistiske leveår som følge av å utøve musikk, med utgangspunkt i SSBs anslag for forventet gjenstående levetid for ulike aldre⁷. Antall vunne statistiske leveår anslås ved å multiplisere antall vunne liv per ettårige alder med anslaget for forventet gjenstående levetid for denne alderen. Dette anslaget hensyntar ikke at forventet levetid kan være ulikt for en som utøver musikk og en som ikke gjør det. Vi har imidlertid ikke anledning til å anslå eventuelle endringer i forventet gjenstående levetid for utøvere av musikk. Til sammen er effekten 5 901 vunne statistiske leveår. En oversikt over antall vunne statistiske leveår per ettårige alder fremgår av vedlegg B, kapittel B.1.

Det eksisterer ikke noen offisiell verdsetting av verdien av et statistisk leveår. NOU 2012: 16 angir forutsetninger for å anslå verdien av et statistisk leveår (VOLY) med utgangspunkt i verdien av et statistisk liv (VSL). Dette gir en verdi av et statistisk leveår på 1,4 mill. kroner, inkludert produksjonstap.⁸ Dette gir en samfunnsøkonomisk verdi på til sammen 8 554 mill. kroner, gitt at en utøver musikk hvert år frem til forventet levealder. For å finne den årlige verdien beregner vi annuiteten over 37,6 år (gjennomsnittlig forventet levealder for de som utøver musikk på (aldersvektet), basert på SSBs befolkningsstatistikk og vårt anslag for musikkdeltakelse) med en diskonteringsrente på 4 prosent i tråd med Finansdepartementets rundskriv om samfunnsøkonomiske analyser (Finansdepartementet, 2014). Dette gir en årlig verdi på 444 mill. kroner.

Anslagene på statistiske liv og statistiske leveår ved å utøve musikk og de anslåtte samfunnsøkonomiske verdiene av effektene er oppsummert i Tabell 5.2.

Tabell 5.2 Verdsetting av vunne liv og leveår ved utøvelse av musikk i 2020

	Antall	Samfunnsøkonomisk verdi per år (mill. kroner)
Metode 1: Vunne statistiske liv (33,35 mill. kroner per liv)	304,5	527
Metode 2: Vunne statistiske leveår (1,4 mill. kroner per vunne leveår)	5 901	444

Kilde: Vista Analyse

Det understrekes at dette er ment som et illustrerende eksempel på gevinstene av redusert dødelighet, men at det er nødvendig med ytterligere forskning for å gi mer presise anslag, blant annet for å isolere effekten av å utøve sang og musikk fra teater og ikke minst kontrollere for effekten av sosialt nettverk.

⁷ SSB tabell 07902: Dødelighetstabeller, etter kjønn, alder x, statistikkvariabel og år

⁸ NOU 2012:16 angir sammenhengen mellom verdien på et statistisk liv (VSL) og et statistisk leveår (VOLY) som $VSL = \sum_{t=0}^T \frac{VOLY}{(1+\delta)^t}$, der δ er diskonteringsrenten og T forventet gjenværende levetid. I tråd med Finansdepartementet (2014) er det benyttet en kalkulasjonsrente på 4 prosent og en årlig realprisjustering lik forventet vekst i BNP per capita på 0,9 prosent, hentet fra Perspektivmeldingen 2021 (Meld. St. 14 (2020–2021), 2021). Det er anslått at forventet antall gjenværende leveår tilsvarer gjennomsnittlig forventet levealder for de som utøver musikk på (aldersvektet), basert på SSBs befolkningsstatistikk og vårt anslag for musikkdeltakelse i befolkningen på 37,6 år.

I tillegg omfatter ikke dette eventuelle effekter av redusert dødelighet for de som utøver musikk som er under 20 år, da vi ikke har grunnlag for å vurdere dette.

5.1.3 Helseeffekter: Potensielle produksjonsgevinster av bedre helse

Som omtalt i kapittel 4 viser både norsk og internasjonal forskning at deltakelse i musikklivet har en positiv effekt på både fysisk og psykisk helse. En norsk studie finner en positiv sammenheng mellom å utøve musikk, sang eller teater og lavere nivåer av angst for menn, og mellom å utøve musikk, sang eller teater og god helse og god livstilfredshet for kvinner (Cuypers, et al., 2012). Denne studien etablerer imidlertid ikke en kausal sammenheng mellom deltakelse i musikk, sang eller teater og bedre fysisk og psykisk helse, og isolerer heller ikke effekten av sang og musikk fra teater. Det finnes heller ikke forskning på hvordan bedre helse som følge av deltakelse i musikklivet påvirker arbeidsdeltakelse og produktivitet.

Vi kan imidlertid lage et illustrativt eksempel for å indikere hva den samfunnsøkonomiske verdien av bedre helse som følge av deltakelse i musikklivet *kan* være, i form av produksjonsøkninger ved økt arbeidsdeltakelse og færre sykemeldinger.

5.1.3.1 Økt produksjon som følge av økt yrkesdeltakelse

I 2019 var andel sysselsatte i prosent av befolkningen mellom 15 og 74 år 67,3 prosent (Statistisk sentralbyrå, 2021b).⁹ Lavere yrkesdeltakelse kan bety at potensielle arbeidstakere er hjemmeværende, uføretrygdet eller tidlig pensjonert.

Vi antar at de personene som er marginale arbeidstakere, det vil si som kan falle inn eller ut av arbeidsstyrken, har en verdiskaping lik 70 prosent av gjennomsnittet blant alle sysselsatte. Som mål på verdiskaping per arbeidstaker har vi tatt utgangspunkt i total gjennomsnittlig arbeidskraftkostnad som i 2019 var på 811 765 2019-kroner (SSB, 2020). Forventet samlet verdiskaping til en marginal sysselsatt er dermed 568 235 2019-kroner.

Basert på våre anslag i kapittel 3.2 var 377 532 personer mellom 20 og 64 år aktive i musikklivet. Dersom disse hadde en arbeidsdeltakelse lik gjennomsnittet for befolkningen mellom 15 og 74 år på 67,3 prosent, innebærer dette at 123 453 av disse var utenfor arbeidslivet i 2019.

I det følgende vil vi illustrere de potensielle produksjonsgevinstene dersom bedre helse hos de som utøver musikk medfører en marginalt høyere yrkesdeltakelse enn gjennomsnittet av befolkningen, på for eksempel 0,1 prosentpoeng. Dette gir en arbeidsdeltakelse for denne gruppen på 67,4 prosent, som tilsvarer 378 flere sysselsatte. Det gir en årlig økning i verdiskaping på 223 mill. kroner.¹⁰

Anslaget for økt yrkesdeltakelse er som nevnt usikkert, og først og fremst en illustrasjon over mulige størrelser på effektene. I Tabell 5.3 under viser vi hvordan den potensielle produktivetsgevinst varierer med ulike antakelser om relativ arbeidsdeltakelse hos de som utøver musikk sammenlignet med den gjennomsnittlige befolkningen.

⁹ Vi har valgt å ta utgangspunkt i 2019-tall for å unngå ekstraordinære effekter knyttet til Covid-19 pandemien.

¹⁰ Omregnet til 2021-kroner ved å bruke SSBs anslag for økningen konsumprisindeksen i 2021 på 2,7 prosent., og den faktiske økningen i 2020 på 1,3 prosent. <https://www.ssb.no/kt>

Tabell 5.3 Potensielle produktivetsgevinster i 2019 ved økt sysselsetting gitt ulike anslag for økt arbeidsdeltakelse blant musikkutøvere i alderen 20-64 år.

Antatt økning i arbeidsdeltakelse ved å utøve musikk (prosentpoeng)	0,05	0,10	0,25	0,5
Gjennomsnittlig arbeidsdeltakelse	67,4 %	67,4 %	67,6 %	67,8 %
Antall utenfor arbeidsstyrken	123 264	123 075	122 509	121 565
Økning i antall sysselsatte	189	378	944	1 888
Økt verdiskapning, mill. kroner	111,6	223,2	558,0	1 115,9

Kilde: Vista Analyse

5.1.3.2 Flere timer arbeidet, gitt yrkesdeltakelse

Bedre helse som følge av deltakelse i musikklivet kan også ha gevinster i form av økt arbeidsinnsats hos sysselsatte som deltar i musikklivet. Bedre helse kan også gi økt produktivitet, og dermed at lønnsnivået går opp. Vi har ikke hatt anledning til å tallfeste denne gevinsten, da vi ikke har grunnlag for å anslå omfanget av økt arbeidsinnsats eller produktivetsgevinster ved bedre helse som følge av deltakelse i musikklivet.

5.1.3.3 Potensiell samfunnsøkonomisk gevinst ved færre sykemeldinger

I 2019 gikk det tapt totalt 33 millioner dagsverk som følge av egenmeldt og legemeldt sykefravær.¹¹ Vi vet ikke hvor mange av disse dagsverkene som er fra folk som utøver musikk. Hvis sykemeldingen blant musikkdeltakere er proporsjonal med andelen musikkutøvere befolkningen i alderen 20–64 år, som vi anslår til 9,1 prosent, jf. kapittel 3.2, gir dette oss et anslag på 3 millioner sykefraværsdagsverk blant de som er aktive i musikklivet i alderen 20–64 år i 2020.

I det følgende vil vi illustrere de potensielle produksjonsgevinstene dersom bedre helse hos lønnstakere som utøver musikk gjør at disse har marginalt færre sykefraværsdager enn gjennomsnittet av befolkningen. Vi antar at dersom disse ikke drev med musikk, ville antallet sykemeldinger vært marginalt høyere, for eksempel 0,5 prosent. Sammenlignet med anslaget vårt over for antall lønnstakere med legemeldt sykefravær blant de som er aktive i musikklivet, ville dette gitt en økning på 15 047 dagsverk i 2019, som gitt en gjennomsnittlig arbeidskraftkostnad per dagsverk på 3529 2019-kroner har en kostnad på 55,3 mill. kroner.¹² Denne kostnaden illustrerer den potensielle produktivetsgevinsten dersom bedre helse som følge av deltakelse i musikklivet gir mindre legemeldt sykefravær.

Den potensielle produktivetsgevinsten er som tidligere nevnt usikkert, både fordi vi ikke har presise anslag for antallet sykmeldte lønnstakere som utøver musikk, og fordi sammenhengen mellom musikk, bedre helse og deretter effekten på antall sykemeldinger er usikker. I Tabell 5.4 under viser hvordan den potensielle gevinsten varierer med ulike antakelser om hvor mye lavere antall sykefraværsdager er blant musikkdeltakere.

¹¹ SSB tabell 12946. Tall for 2019 er brukt for å unngå ekstraordinære effekter knyttet til Covid-19 pandemien.

¹² Omregnet til 2021-kroner ved å bruke SSBs anslag for konsumprisindeksen i 2021 på 2,7 pst. <https://www.ssb.no/kt>

Tabell 5.4 Potensielle produktivetsgevinster i 2019 ved færre sykemeldinger gitt ulike anslag for reduksjon i antall sykefraværsdager blant musikkutøvere i alderen 20–64 år.

Anslag for reduksjon i antall sykefraværsdager	0,5 %	1,0 %	1,5 %	2,0 %
Antall sykefraværsdager totalt (tusen)	2 994	2 979	2 964	2 949
Økning i antall dagsverk arbeidet per år	15 047	30 095	45 142	60 190
Produktivetsgevinst, mill. kroner	55,3	110,5	165,8	221,0

5.1.3.4 Høyere pensjonsalder

En viktig kilde til et økt bidrag til nasjonalproduktet er mindre utslitte og syke 62+ åringer. Det kan føre til at flere fortsetter å arbeide utover 62–70 år enn om de hadde vært inaktive og mer utsatt for livstids-sykdommer. Bidraget til nasjonalproduktet kan være stort. Vi har ikke hatt anledning til å tallfeste disse potensielle gevinstene.

5.1.3.5 Helserelaterte ytelser

Bedre helse kan gi færre dager i sykehus og sykehjem for de som utøver musikk, relativt til de som ikke gjør det. Dette kan gjelde den arbeidsføre befolkningen mellom 25 og 62 år, men den kan også gjelde disse samme personene når de blir eldre, samt barn og unge. Dette gir en lavere ressursbruk i behandling og omsorg av syke, og kanskje også gamle. Vi har ikke hatt anledning til å tallfeste disse sparte kostnadene. I tillegg kommer sparte skattefinansieringskostnader.

5.2 Samlet oversikt over samfunnsøkonomiske gevinster

Som vist over er det en rekke ulike typer samfunnsnytte knyttet til musikkaktivitet. Disse er oppsummert i Tabell 5.5. Tabellen inneholder både prissatte, og ikke-prissatte nytteeffekter. Vi har prissatt effektene der de underliggende dataene tillater det, der det finnes forskning med utgangspunkt i norske forhold som viser gevinster på individnivå, og der disse gevinstene på individnivå kan knyttes til positive utfall på samfunnsnivå. Det betyr ikke nødvendigvis at de prissatte effektene er større, viktigere eller sikrere enn de ikke-prissatte effektene. Tabellen inneholder også en beskrivelse av usikkerheten i anslaget størrelse, der det er en prissatt effekt, og av om effekten er reell.

Tabell 5.5 Oversikt over prissatte og ikke-prissatte nytteeffekter

Nyttekomponent	Usikkerhet om effekt og størrelse	Verdsettelse i mill. kroner per år
Egenopplevde nytte av øving og spilling	Lav til middels	11 425
Verdi av frivillig tidsbruk, utenom innsamling	Lav til middels	1 331
Verdi av innsamlingsaktiviteter	Middels	927
Publikumsnytte	Middels	510
Vunne liv og leveår ved utøvelse av musikk	Lav til middels	440 - 552
Økt arbeidsdeltakelse (potensiell gevinst)	Middels til stor	111 – 1 115
Reduksjon i sykefravær (potensiell gevinst)	Middels til stor	55 – 221
Bedre livskvalitet	Middels	Ikke prissatt - Middels
Andre helseeffekter	Lav til middels	Ikke prissatt - Middels
Bedre læringsutbytte, barn og unge	Lav til middels	Ikke prissatt - Stor
Mindre problematferd ungdom	Middels til stor	Ikke prissatt - Liten

Den første nyttekomponenten i tabellen er den egenopplevde nytten hos deltakerne. Metoden for å fastsette den er beskrevet i avsnitt 2.3.1. At denne nytten eksisterer, er noe det ikke kan herske noe særlig tvil om. Usikkerheten om størrelsen er også moderat, ettersom vi har flere ulike kilder for å fastsette omfanget av deltakelsen i musikklivet, og disse gir lignende funn for de gruppene der det er overlapp. En kilde til usikkerhet i verdsettelsen er hvilken verdi man skal sette på tidsbruken. Vi har valgt en moderat pris, hentet fra verdsettelse av tidsbruk til fritid i samfunnsøkonomiske analyser av samferdselsprosjekter. Dette er et nøkternt anslag, som vil ha en tendens til å undervurdere den faktiske egenopplevde nytten, ettersom det tas utgangspunkt i en alternativkostnad på marginen.

En annen kilde til usikkerhet om denne nytten er at den kan være overlappende med andre nyttekomponenter som er listet opp i tabellen. For eksempel er det naturlig det forskning viser at aktivitet gir bedre selvrapportert livskvalitet, henger sammen med at man får glede av den aktiviteten. Den ikke-prissatte effekten «bedre livskvalitet» kan dermed ikke anses som helt separat fra den egenopplevde nytten. Tilsvarende kan en del av de prissatte helseeffektene være overlappende med den egenopplevde nytten, særlig hvis deltakerne er bevisste på at musikkaktivitet har denne typen positive effekter. En summering av alle prissatte effekter kan derfor gi en viss dobbelttelling.

For de neste nytteeffektene som er listet opp i tabellen, verdi av frivillig tidsbruk, innsamlingsaktiviteter, og publikumsnytte, er det lite til ingen usikkerhet om at de eksisterer. Datagrunnlaget vårt for å fastsette størrelsen på verdiene av innsamlingsaktiviteter og publikumsnytte er litt dårligere, og usikkerheten er derfor satt til middels.

Lavere dødelighet ved deltakelse i fritidsaktiviteter som musikk er noe som er godt underbygget av forskning, som beskrevet i avsnitt 4.2.1. Effektene økt arbeidsdeltakelse og reduksjon i sykefravær, mener vi det er grunn til å anta at eksisterer, men vi har ikke funnet forskning som direkte viser størrelsen på effektene. De prissatte effektene er derfor eksempelregnestykker, med tilhørende usikkerhet om størrelsen. Det finnes forskning som dokumenterer en rekke ulike positive helseeffekter av musikkaktivitet, utover de vi har prissatt. Selv om disse er reelle, kreves det mer forskning for at de skal kunne kvantifiseres. Disse er også overlappende med den samlede effekten på dødelighet og effektene på arbeidsdeltakelse.

Læringseffektene av å delta i musikk for barn og unge, er en viktig ikke-prissatt effekt. Som beskrevet i avsnitt 4.3 er en del av forskningen som dokumenterer slike effekter av høy kvalitet, som gir stor sannsynlighet for at effektene er reelle. Det er også grunn til å tro at det positive bidraget til samfunnet er av stor betydning, og at nytten er større enn mange av de som er kvantifisert. Det er fordi gevinster i form av bedre læring som barn har en rekke positive gevinster gjennom hele livet. Den forskningen som tydeligst dokumenterer effekter på individnivå er fra land som ikke nødvendigvis er sammenlignbare med Norge. I tillegg trengs det mer forskning for å dokumentere at de kortvarige effektene på individnivå, gir tilsvarende langsiktige effekter på samfunnsnivå. Derfor er disse læringseffektene ikke prissatt i denne rapporten. Norge er et land med gode registerdata. Det gir muligheter for å undersøke om deltakelse i musikkaktiviteter har effekter på for eksempel skoleresultater, frafall, og senere deltakelse i arbeidslivet. Det er et spørsmål som bør studeres nærmere.

Den siste effekten listet opp i tabellen er at det er mindre problematferd blant ungdom som deltar i musikkivet. Det er et resultat vi har funnet ved hjelp av dataene fra Ungdataundersøkelsene. Funnene er statistisk signifikante, og kontrollert for en rekke ulike variabler. I fravær av annen forskning som finner det samme resultatet, anser vi likevel usikkerheten for å være middels til stor. I tillegg er effekttørrelsen vi finner relativt beskjeden, ikke minst fordi tallene fra Ungdata viser relativt lave nivåer av problematferd hos de aller fleste ungdom. Vi mener likevel denne effekten er en som er verdt å studere nærmere.

6 Referanser

Arnesen, D. & Sivesind, K., 2020. *Organisasjonslandskap i endring 2009-2019*, Oslo: Institutt for samfunnsforskning.

Bakken, A., Frøyland, L. R. & Sletten, M. A., 2016. *Sosiale forskjeller i unges liv - Hva sier Ungdataundersøkelsene?*, s.l.: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.

Balsnes, A. H., 2016. Korsang for et bedre liv. Kor, identitet og helse.. I: S. Isaksen & P. Frost, red. *Hjertesproget. 16 forsknings- og praksisbaserte studier af sangens egenskaber, vilkår og virkning..* s.l.:Videncenter for Sang, Sangens Hus.

Cuyppers, K. et al., 2012. Patterns of receptive and creative cultural activities and their association with perceived health, anxiety, depression and satisfaction with life among adults: the HUNT study, Norway. *Journal of Epidemiology and Community Health*, Issue 66, pp. 698-703.

DFØ, 2021. *Verdien av et statistisk liv (VSL)*. [Internett] Available at: <https://dfo.no/fagomrader/utredning/samfunnsokonomisk-analyse/verdien-av-et-statistisk-liv-vsl>

Fancourt, D. & Finn, S., 2019. *What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review*, København: WHO Regional Office for Europe.

Finansdepartementet, 2014. *Prinsipper og krav ved utarbeidelse av samfunnsøkonomiske analyser mv..* s.l.:s.n.

Flügel, S. et al., 2020. *Verdsetting av reisetid og tidsavhengige faktorer. Dokumentasjonsrapport til Verdsettingsstudien 2018-2020*, s.l.: TØI-rapport 1762/2020, Transportøkonomisk Institutt.

Guhn, M., Emerson, S. D. & Gouzouasis, P., 2020. A Population-Level Analysis of Associations Between School Music Participation and Academic Achievement. *Journal of Educational Psychology*.

Hansen, e. a., 2015. Cultural activity participation and associations with self-perceived health, life-satisfaction and mental health: the Young HUNT study, Norway. *BMC Public Health*.

Jaschke, A., Honing, H. & Scherder, E., 2018. Longitudinal Analysis of Music Education on Executive Functions in Primary School Children. *Frontiers in Neuroscience*.

Kraus, N. S. J. T. E. H. J. S. D. N. T. W.-S. T., 2014. Music Enrichment Programs Improve the Neural Encoding of Speech in At-Risk Children. *Journal of Neuroscience*.

Løkken, B. et al., 2021. Association of engagement in cultural activities with cause-specific mortality determined through an eight-year follow up: The HUNT Study, Norway.. *PLoS One*.

Løkken, B. et al., 2020. Cultural participation and all-cause mortality, with possible gender differences: an 8-year follow-up in the HUNT Study, Norway. *J Epidemiol Community Health*, 0, pp. 624-630.

Løkken, B. et al., 2018. Are Playing Instruments, Singing or Participating in Theatre Good for Population Health? Associations with Self-Rated Health and All-Cause Mortality in the HUNT3 Study (2006–2008), Norway. I: L. Bonde & T. Theorell, red. *Music and Public Health*. s.l.:Springer International Publishing AG, part of Springer Nature 2018.

Meld. St. 14 (2020–2021), 2021. *Perspektivmeldingen 2021*, s.l.: s.n.

NAV, 2020. *1 av 3 uføretrygdede har en psykisk lidelse eller atferdsforstyrrelse*. [Internett]
Available at: <https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/statistikk/aap-nedsatt-arbeidsevne-og-uforetrygd-statistikk/nyheter/1-av-3-uforetrygdede-har-en-psykisk-lidelse-eller-atferdsforstyrrelse>
[Funnet 7 april 2021].

NAV, 2021. *Liten nedgang i sykefraværet*. [Internett]
Available at: <https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/statistikk/sykefravar-statistikk/nyheter/liten-nedgang-i-sykefravaeret>
[Funnet 7 april 2021].

Norsk musikkråd, 2020. *Verdien av musikk. Effekter av musikk og deltagelse i musikklivet*, s.l.: s.n.

Norsk musikkråd, 2021. *Om oss*. [Internett]
Available at: <https://www.musikk.no/nmr/om-oss>
[Funnet 10 mai 2021].

NOU 2012: 16, 2012. *Samfunnsøkonomiske analyser*, Oslo: Departementenes servicesenter.

Protzko, J., 2016. Raising IQ among school-aged children: Five meta-analyses and a review of randomized controlled trials. *Developmental Review*.

Skatteetaten, 2021. *Beregn reisefradrag for reiser mellom hjem og jobb*. [Internett]
Available at: <https://www.skatteetaten.no/person/skatt/hjelp-til-riktig-skatt/arbeid-trygd-og-pensjon/reise-tilfra-jobb/reisefradragskalkulator/>
[Funnet 30 April 2021].

SSB, 2017. *Norsk kulturbarometer*. [Internett]
Available at: <https://www.ssb.no/kulturbar>
[Funnet 5 2021].

SSB, 2020. *Arbeidskraftkostnader*. [Internett]
Available at: <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/statistikker/arbkost>
[Funnet 05 2021].

Statistisk sentralbyrå, 2021a. *Organisasjonsaktivitet, politisk deltagelse og sosialt nettverk, levekårsundersøkelsen*. [Internett]
Available at: <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/statistikker/orgakt>
[Funnet 10 mai 2021].

Statistisk sentralbyrå, 2021b. *06445: Andel sysselsatte i befolkningen per 4. kvartal (prosent), etter kjønn, statistikkvariabel og år*. [Internett]
Available at: <https://www.ssb.no/statbank/table/06445/tableViewLayout1/>
[Funnet 10 Mai 2021].

Statistisk sentralbyrå, 2021c. *Lønn*. [Internett]
Available at: <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/statistikker/lonnansatt>
[Funnet 30 April 2021].

Strand Støren, K., Rønning, E. & Hamre Gram, K., 2020. *Livskvalitet i Norge 2020*, s.l.: Rapport 2020/35, Statistisk sentralbyrå.

Vedlegg

A Intervjuer

A.1 Oversikt over informanter

Tabell A.1 Informanter i kvalitativ undersøkelse

	Antall medlemmer	Alder	Fylke
Orkester 1	21	9–18 år	Nordland
Orkester 2	54	7–16 år	Trøndelag
Orkester 3	15	7–14 år	Oslo
Orkester 4	78	7–19 år	Oslo
Kor 1	75	6–17 år	Oslo
Kor 2	46	7–13 år	Rogaland
Kor 3	85	7–13 år	Rogaland
Kor 4	80	7–13 år	Oslo
Kor 5	44	4–13 år	Vestland
Kor 6	11	10–13 år	Innlandet
Korps 1	25	8–19 år	Vestfold og Telemark
Korps 2	67	6–19 år	Oslo
Korps 3	43	6–19 år	Viken
Korps 4	45	6–19 år	Innlandet
Gjennomsnittlig antall medlemmer	49		

A.2 Guide for intervjuer med kor, korps og orkester

Informasjon sendt per e-post til informantene på forhånd

«Norsk musikkråd har bedt Vista Analyse utrede de samfunnsøkonomiske gevinstene ved det organiserte, frivillige musikklivet i Norge. Som en del av arbeidet innhenter vi derfor informasjon om virksomheten til et utvalg korps, orkester, kor og lignende som er rettet mot barn og unge. Vi er særlig interessert i å få informasjon om barn og foreldres tidsbruk, som supplement til statistikken som finnes om dette.

Vi håper du kan ta deg tid til å snakke med oss i 20-30 minutter for å dele dine erfaringer.

Vi vil gjerne snakke med dere om:

- Totalt antall aktive medlemmer, fordelt på ulike aldersgrupper.
- Hvor mye tid et vanlig medlem bruker på orkesterrelaterte aktiviteter, som fellesøvinger, egenøving, fremføringer, turer osv. Gjerne tidsbruk samlet for alle medlemmer, og fordelt på ulike aldersgrupper (yngre enn 5. klasse, 5–7. klasse, i ungdomsskolealder, eldre enn ungdomsskolealder)
- Samlet timebruk på frivillig arbeid hos foreldre og barn, utenom barnas øving og fremføring.
- Antall fremføringer per år og antall publikum per fremføring.

Vi er interessert i å finne ut hvordan aktivitetsnivået er i et normalår, det vil si ikke påvirket av koronapandemien.

Norsk musikkråd - musikklivets nettverk - er et samarbeidsnettverk og en interesseorganisasjon for musikklivet i Norge. Medlemsorganisasjonene i Norsk musikkråd har blant annet 1700 korps, 2200 kor og 220 orkestre (strykere og symfoni). Norsk musikkråd jobber for at flere skal få oppleve musikk og at de som utøver og fremfører musikk skal få muligheten til å utvikle seg. Se mer på www.musikk.no.»

Intervjuskjema

1. Innledende spørsmål

- a. Hva slags type musikktilbud har dere?
- b. Hva er din rolle i organisasjonen?
- c. Hvor mange medlemmer/musikanter har dere samlet sett?
- d. Hva er aldersspennet blant deres medlemmer?
- e. Hvordan er fordelingen etter aldersgrupper?
 - i. Yngre enn 5. klasse (under 10 år):
 - ii. 5.–7. klasse (10-12 år):
 - iii. Ungdomsskole (13–15 år):
 - iv. Videregående skole (eldre enn 15 år):
- f. Fortell gjerne litt generelt om deres virksomhet.

2. Spørsmål om øvingsaktivitet

- a. Hvor mye organisert øvingstid har dere per uke?
 - i. Tidsbruk i snitt:
 - ii. Tidsbruk per aldersgruppe:
- b. Hvor lang tid anslår dere at et middels dedikert medlem bruker per uke på egenøving?
 - i. Tidsbruk i snitt:
 - ii. Tidsbruk per aldersgruppe:
- c. Har dere noen samlinger eller lignende utenom hverdager i skoleåret for øving? Hvor ofte per år, type samlinger og lengde (gjern i timer).

3. Fremføringer og konserter

- a. Hvor mange fremføringer har dere i året? Med fremføringer mener vi konserter, opptredener og lignende, både eksternt og internt (f.eks. huskonserter, interne arrangementer). Vi tar utgangspunkt i en normalsituasjon før korona
 - b. Hvor mange er det typisk i publikum på
 - i. Gratis eksterne arrangementer
 - ii. Eksterne arrangementer med inngangsbillett
 - iii. Interne arrangementer
- 4. Tidsbruk i form av frivillig arbeidsinnsats utenom egen øving og fremføring**
- a. Hvilke typiske frivillige aktiviteter gjennomfører dere? F. eks. loppemarked, styremøter, orkestervakter, arrangere festivaler/konserter, ev. frivillige instruktører, salg under arrangementer etc. Vi kan her tenke på normalsituasjonen uten korona.
 - b. Hvor mange bistår i organisasjon av loppemarked (hvis relevant), og hvor mange timer?
 - i. Antall personer som planlegger, og antall timer per person:
 - ii. Antall personer som samler inn lopper og forbereder, og antall timer per person:
 - iii. Antall personer på selve loppemarkedet og antall timer det varer (inkludert oppmøte før/etter åpningstiden:
 - c. Hvor mange sitter i styret, og hvor ofte møtes det?
 - d. Har dere orkestervakt, frivillige instruktører, eller lignende under øvelser? I så fall hvor mange, og hvor mange timer per uke i skoleåret?
 - e. Hva er timebruken på eventuelle andre frivillige aktiviteter fra foreldre?
- 5. Rekruttering**
- a. Hvordan foregår rekrutteringen/opplæringen til deres organisasjon? Er de fleste nybegynnere, kommer de via kulturskolen, har de lært å spille instrumenter et annet sted først?
 - i. Andel som begynner som nybegynnere:
 - ii. Andel som har gått på kulturskole/musikkskole først og lært å spille:
 - iii. Andel som har lært å spille et annet sted:
 - b. Har dere inntrykk av at mange går videre med musikk, enten profesjonelt eller på fritiden, etter å ha deltatt hos dere?
- 6. Verdien av aktiviteten for deltakerne**
- a. Avslutningsvis, hva mener du er det viktigste barna som deltar får ut av aktiviteten?

B Helseeffekter av tabell

B.1 Dokumentasjon av beregninger av antall vunne liv og leveår

Tabell B.1 Vunne liv og leveår ved å utøve musikk

Alder	Gjennomsnittlig dødssannsynlighet for hele befolkningen (A) ¹³	Gjennomsnittlig dødssannsynlighet for musikkutøvere ¹⁴ (B)	Antall personer som utøver musikk (C) ¹⁵	Vunne liv ved å utøve musikk (D=(A-B)*C)	Forventet gjestående levetid (E) ¹⁶	Vunne leveår (D*E)
20 år	0,00039	0,00032	6681	0,4	63,5	28,1
21 år	0,00041	0,00034	6616	0,5	62,6	28,6
22 år	0,00025	0,00021	6782	0,3	61,6	18,0
23 år	0,00035	0,00029	6995	0,4	60,6	25,1
24 år	0,00030	0,00025	7009	0,4	59,6	21,2
25 år	0,00052	0,00043	7085	0,6	58,6	36,9
26 år	0,00056	0,00046	7206	0,7	57,7	39,3
27 år	0,00037	0,00030	7433	0,5	56,7	26,3
28 år	0,00038	0,00032	7603	0,5	55,7	27,7
29 år	0,00049	0,00041	7765	0,6	54,7	35,5
30 år	0,00036	0,00030	7715	0,5	53,8	25,5
31 år	0,00048	0,00040	7665	0,6	52,8	33,0
32 år	0,00048	0,00040	7406	0,6	51,8	31,0
33 år	0,00053	0,00044	7377	0,7	50,8	33,6
34 år	0,00055	0,00045	7258	0,7	49,9	33,5
35 år	0,00051	0,00042	7179	0,6	48,9	30,5
36 år	0,00059	0,00049	7144	0,7	47,9	34,1
37 år	0,00059	0,00049	7182	0,7	46,9	33,6
38 år	0,00082	0,00068	7017	1,0	46,0	44,7
39 år	0,00065	0,00054	7112	0,8	45,0	35,4
40 år	0,00072	0,00060	7003	0,9	44,0	37,8
41 år	0,00102	0,00084	6950	1,2	43,1	51,7
42 år	0,00096	0,00080	6767	1,1	42,1	46,6
43 år	0,00104	0,00086	6928	1,2	41,1	50,2
44 år	0,00078	0,00065	7104	0,9	40,2	38,0
45 år	0,00094	0,00078	7392	1,2	39,2	46,2
46 år	0,00124	0,00103	7405	1,6	38,3	59,8
47 år	0,00143	0,00119	7642	1,9	37,3	69,5
48 år	0,00164	0,00136	7636	2,1	36,4	77,2
49 år	0,00179	0,00149	7540	2,3	35,4	81,3

¹³ Kilde: SSB-tabell 07902: Dødelighetstabeller, etter kjønn, alder x, statistikkvariabel og år

¹⁴ Anslått som 17 pst. lavere enn gjennomsnittlig dødssannsynlighet for hele befolkningen

¹⁵ Kilde: SSB-tabell 07459: Befolkning, etter alder, statistikkvariabel og år. Andel som deltar i musikklivet er anslått til 10 pst., jf. kapittel 3.2.

¹⁶ Kilde: SSB-tabell 07902: Dødelighetstabeller, etter kjønn, alder x, statistikkvariabel og år

Alder	Gjennomsnittlig døds sannsynlighet for hele befolkningen (A) ¹³	Gjennomsnittlig døds sannsynlighet for musikkutøvere ¹⁴ (B)	Antall personer som utøver musikk (C) ¹⁵	Vunne liv ved å utøve musikk (D=(A-B)*C)	Forventet gjestående levetid (E) ¹⁶	Vunne leveår (D*E)
50 år	0,00167	0,00138	7684	2,2	34,5	75,1
51 år	0,00175	0,00145	7595	2,3	33,5	75,9
52 år	0,00222	0,00184	7384	2,8	32,6	90,7
53 år	0,00220	0,00183	7330	2,7	31,7	86,8
54 år	0,00252	0,00209	7200	3,1	30,7	94,7
55 år	0,00276	0,00229	7059	3,3	29,8	98,8
56 år	0,00340	0,00282	6757	3,9	28,9	113
57 år	0,00350	0,00290	6573	3,9	28,0	109
58 år	0,00350	0,00291	6447	3,8	27,1	104
59 år	0,00403	0,00335	6354	4,4	26,2	114
60 år	0,00475	0,00394	6331	5,1	25,3	129
61 år	0,00477	0,00396	6253	5,1	24,4	124
62 år	0,00571	0,00474	6084	5,9	23,5	139
63 år	0,00649	0,00539	6122	6,8	22,6	153
64 år	0,00662	0,00550	5933	6,7	21,8	145
65 år	0,00738	0,00613	5774	7,2	20,9	152
66 år	0,00890	0,00738	5665	8,6	20,1	172
67 år	0,00996	0,00827	5542	9,4	19,3	181
68 år	0,01036	0,00860	5251	9,2	18,4	170
69 år	0,01147	0,00952	5295	10,3	17,6	182
70 år	0,01277	0,01060	5257	11,4	16,8	192
71 år	0,01452	0,01205	5264	13,0	16,0	208
72 år	0,01636	0,01358	5303	14,7	15,3	225
73 år	0,01821	0,01511	5400	16,7	14,5	243
74 år	0,02044	0,01697	4721	16,4	13,8	226
75 år	0,02202	0,01827	4444	16,6	13,1	217
76 år	0,02365	0,01963	3855	15,5	12,3	191
77 år	0,02727	0,02264	3471	16,1	11,6	187
78 år	0,03084	0,02559	2935	15,4	10,9	168
79 år	0,03389	0,02813	2933	16,9	10,3	173
80 år	0,04084	0,03389	2728	18,9	9,6	182
Sum				304,5		5 901

C Variabler brukt for å undersøke sammenheng mellom problematferd og musikkivet

C.1 Konstruksjon av indeks for problematferd

I indeksen for problematferd inngår følgende spørsmål fra Ungdata:

«Hender det at du er med på plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?»

Svaralternativene aldri, eller nesten aldri gir null poeng, mens økende hyppighet fra «Ja, omtrent en gang i måneden» til «Ja, flere ganger i uka» gir fra 1 til 4 poeng.

«Hvor mange ganger har du vært med på, eller gjort noe av dette det siste året – de siste 12 månedene?»:

- «Drukket så mye at du har følt deg tydelig beruset»
- «Brukt hasj eller marihuana»
- «Tatt med deg varer fra butikk uten å betale»
- «Med vilje ødelagt eller knust vindusruter, busseter, postkasser eller lignende (gjort hærverk)»
- «Sprayet eller tagget ulovlig på vegger, bygninger, tog, buss eller lignende»
- «Lurt deg fra å betale på kino, idrettsstevner, buss, tog eller lignende»
- «Vært borte en hel natt uten at foreldrene dine visste hvor du var»
- «Skulket skolen»

For hver av disse spørsmålene gir svaralternativet «ingen ganger» null poeng, «1 gang» ett poeng, «2-5 ganger» to poeng, «6-10 ganger» tre poeng, mens «11 ganger eller mer» gir fire poeng.

Siste spørsmål i indeksen er «Røyker du», der svaralternativet «Har aldri røykt» gir null poeng, mens økt hyppighet gir flere poeng opp til fire for «Røyker daglig».

Det gir totalt 40 mulige poeng, og indeksscoren settes til mellom 0 og 1 ved å dele antall poeng på 40.

C.2 Konstruksjon av indeks for psykiske problemer

Indeksen for psykiske problemer er konstruert basert på spørsmålene:

«Har du i løpet av den siste uka vært plaget av noe av dette?»:

- Følt at alt er et slit
- Hatt søvnproblemer
- Følt deg ulykkelig, trist eller deprimert
- Følt håpløshet med tanke på framtida
- Følt deg stiv eller anspent

- Bekymret deg for mye om ting
- Følt deg ensom
- Plutselig redd uten grunn
- Stadig redd eller engstelig
- Nervøsitet, indre uro
- Følt at du ikke er verdt noe.

For hver av disse spørsmålene er det gitt 0-3 poeng for følgende svaralternativer:

Null poeng: Ikke plaget i det hele tatt

Ett poeng: Lite plaget

To poeng: Ganske mye plaget

Tre poeng: Veldig mye plaget.

Det gir en mulig poengscore per respondent på mellom 0 og 30. Indeksscoren er poengscoren delt på 30 for å få et tall mellom 0 og 1.

C.3 Kontrollvariabler brukt i analysene

Som kontrollvariabler er det først konstruert to indekser, én om sosioøkonomisk status, og én om foreldres involvering i barnas liv.

Indeksen på sosioøkonomisk status er basert på spørsmål om foreldrenes utdanningsnivå, antall bøker i hjemmet, et spørsmål om familien har hatt god eller dårlig råd de siste to årene, og spørsmål som inngår i en «Family Affluence Scale» i Ungdata. Tilnærmingen er basert på metoden brukt i (Bakken, et al., 2016).

Indeksen om foreldreinvolvering er konstruert ut ifra følgende spørsmål:

«Foreldrene mine pleier å vite hvor jeg er, og hvem jeg er sammen med i fritida»

«Foreldrene mine kjenner de fleste av de vennene jeg er sammen med i fritida»

«Mine foreldre kjenner foreldrene til mine venner».

Øvrige kontrollvariabler er dummyvariabler for hvert klassetrinn, kjønn, om man bor i en storby, og om man deltar i noen andre fritidsaktiviteter enn musikk, og om man tidligere har deltatt i fritidsaktiviteter, men nå har sluttet.

Vista Analyse AS
Meltzers gate 4
0257 Oslo

post@vista-analyse.no
vista-analyse.no